

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ ТА ТУРИЗМУ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Ступінь вищої освіти МАГІСТР

на тему: **“БЕЗПЕКА ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ:
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ
ТА ДОСВІД МІЖНАРОДНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА”**

Виконав: здобувач вищої освіти
II курсу, групи Тур-61
спеціальності 242 Туризм і рекреація
(шифр і назва спеціальності)
освітньої програми Туризм і рекреація
СИДОР Володимир Михайлович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник _____

(наук. ступінь, вчене звання, ім'я та прізвище)

Рецензент: Любомир КРАВЕЦЬ
(ім'я та прізвище)

ДУБЛЯНИ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ ТА ТУРИЗМУ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ

Ступінь вищої освіти Магістр
Галузь знань 24 Сфера обслуговування
(шифр і назва)

Спеціальність 242 Туризм і рекреація
(шифр і назва)

Освітня програма «Туризм і рекреація»
(назва ОП)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

туризму

(назва кафедри)

(підпис)

(ім'я та прізвище)

“ ” 20__ року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти

Сидора Володимира Михайловича

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи «Безпека туристичних подорожей: забезпечення на внутрішньому ринку та досвід міжнародного співробітництва»

Керівник роботи _____

(ім'я та прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНУП від “31” жовтня 2023 р. 581/к-с від

2. Строк подання здобувачем роботи до 17 грудня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи: Закони України та Постанови Кабінету Міністрів України, дані Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених з питань організації виставкового сервісу в туризмі, довідкові матеріали, література на туристичну тематику.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПОДороЖЕЙ

1.1. Поняття безпеки туристичних подорожей, особливості та різновиди

1.2. Чинники, які впливають на безпеку туристичних подорожей

1.3. Нормативно-правове забезпечення безпеки туризму в Україні

2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПОДороЖЕЙ

2.1. Міжнародний досвід, щодо регулювання безпеки в туристичній діяльності

2.2. Безпека туристичних подорожей в Україні в умовах воєнного стану

2.3. Організаційні аспекти забезпечення безпеки туристичних подорожей

2.4. Вплив туристичної діяльності на стан охорони навколишнього середовища

3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПОДороЖЕЙ

3.1. Страхування як один із шляхів вирішення проблем забезпечення безпеки туристичних подорожей

3.2. Використання інновацій в забезпеченні безпеки туристичних подорожей

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): рисунки, таблиці

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата		Відмітка про виконання
		завдання видав	завдання прийняв	
Стан охорони навколишнього середовища				

7. Дата видачі завдання “01” листопада 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1.	Отримання завдання для написання кваліфікаційної роботи	01.11.2023	
2.	Розробка плану кваліфікаційної роботи, ознайомлення з літературними джерелами за темою, збір практичних матеріалів	до 28.11.2023	
3.	Написання вступу і I розділу	до 28.02.2024	
4.	Написання II розділу	до 25.06.2024	
5.	Написання III розділу	до 30.09.2024	
6.	Написання висновків	до 19.11.2024	
7.	Оформлення кваліфікаційної роботи і подання науковому керівнику для написання відгуку	до 29.11.2024	
8.	Перевірка тексту кваліфікаційної роботи на унікальність. Скерування на зовнішню рецензію	до 07.12.2024	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі	17.12.2024	
10.	Захист кваліфікаційної роботи перед Екзаменаційною комісією	27.12.2024	

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

Володимир СИДОР

_____ (ім'я та прізвище)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

_____ (ім'я та прізвище)

УДК 338.48-049.5(100)

Кваліфікаційна робота: 74 сторінок, включаючи 3 таблиці, 8 рисунки, 47 літературних джерел.

Сидор В. М. Безпека туристичних подорожей: забезпечення на внутрішньому ринку та досвід міжнародного співробітництва. Кваліфікаційна робота за спеціальністю 242 Туризм і рекреація. Дубляни: ЛНУП, 2024. 74 с.

У кваліфікаційній роботі всебічно розкрито теоретичні аспекти забезпечення безпеки туристичних подорожей, розглянуто суть, особливості та різновиди безпеки туристичних подорожей, охарактеризовано чинники, які впливають на безпеку туристичних подорожей, описано нормативно-правове забезпечення безпеки туризму в Україні.

Проаналізовано сучасний стан забезпечення безпеки туристичних подорожей. Розглянуто міжнародний досвід, щодо регулювання безпеки в туристичній діяльності. Проаналізовано забезпечення безпеки туризму України в умовах воєнного стану. Досліджено організаційні аспекти забезпечення безпеки туриста під час подорожі.

На основі результатів досліджень розроблено низку рекомендацій щодо пріоритетних напрямів забезпечення безпеки туристичних подорожей. Описано шляхи вирішення проблем безпеки в туристичній діяльності.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню безпеки туристичних подорожей: забезпечення на внутрішньому ринку та досвід міжнародного співробітництва

У першому розділі «Теоретичні аспекти забезпечення безпеки туристичних подорожей» розкрито теоретичні аспекти забезпечення безпеки туристичних подорожей, розглянуто суть, особливості та різновиди безпеки туристичних подорожей, охарактеризовано чинники, які впливають на безпеку туристичних подорожей, описано нормативно-правове забезпечення безпеки туризму в Україні.

У другому розділі «Аналіз сучасного стану забезпечення безпеки туристичних подорожей» проаналізовано сучасний стан забезпечення безпеки туристичних подорожей. Розглянуто міжнародний досвід, щодо регулювання безпеки в туристичній діяльності. Проаналізовано забезпечення безпеки туризму України в умовах воєнного стану. Досліджено організаційні аспекти забезпечення безпеки туриста під час подорожі.

У третьому розділі «Проблеми та шляхи вирішення забезпечення безпеки туристичних подорожей» розроблено низку рекомендацій щодо пріоритетних напрямів забезпечення безпеки туристичних подорожей. Описано шляхи вирішення проблем безпеки в туристичній діяльності.

Ключові слова: небезпека, ризик, страхування, туризм, туристична діяльність.

ANNOTATION.

The qualification work is devoted to the study of tourist travel safety: provision in the domestic market and experience of international cooperation

In the first chapter 'Theoretical aspects of ensuring the safety of tourist trips' the theoretical aspects of ensuring the safety of tourist trips are revealed, the essence, features and types of tourist trip safety are considered, the factors that affect the safety of tourist trips are described, the regulatory and legal support for tourism safety in Ukraine is described.

The second section 'Analysis of the current state of tourist travel safety', analyses the current state of tourist travel safety. International experience in regulating security in tourism activities is considered. The security of tourism in Ukraine under martial law is analysed. The organisational aspects of ensuring the safety of tourists during their travels are investigated.

In the third section 'Problems and solutions to ensure the safety of tourist travel' a number of recommendations on priority areas of ensuring the safety of tourist travel are developed. The ways of solving security problems in tourism activities are described.

Keywords: danger, risk, insurance, tourism, tourist activity.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ	10
1.1 . Поняття безпеки туристичних подорожей, особливості та різновиди 10	
1.2 Чинники, які впливають на безпеку туристичних подорожей	17
1.3. Нормативно-правове забезпечення безпеки туризму в Україні.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ	35
2.1. Міжнародний досвід, щодо регулювання безпеки в туристичній діяльності	35
2.2. Безпека туристичних подорожей в Україні в умовах воєнного стану	45
2.3 Організаційні аспекти забезпечення безпеки туристичних подорожей .	50
2.4 Вплив туристичної діяльності на стан охорони навколишнього середовища.....	52
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ	60
3.1. Страхування як один із шляхів вирішення проблем забезпечення безпеки туристичних подорожей	60
3.2. Використання інновацій в забезпеченні безпеки туристичних подорожей.....	65
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

Актуальність теми. Поступово розвивається сучасна індустрія туризму, яка активно сприяє соціально-економічному зростанню багатьох країн світу. Водночас із розвитком туристичного бізнесу та рекреаційної діяльності особливої актуальності набувають проблеми забезпечення особистої безпеки туристів (рекреантів).

Безпека туристичної діяльності — це те, наскільки добре туристичний сектор працює в певному регіоні чи державі протягом певного часу, не характеризується відсутністю загроз і поєднанням туристичних ресурсів та інфраструктури, що допомагає забезпечити стабільний розвиток конкретної рекреаційної системи в майбутньому.

Концепція безпеки поширюється на всі сфери підприємницької діяльності. Сфера туризму не є винятком. Одним із важливих факторів бізнес-процесів у туристично-рекреаційній сфері є забезпечення стандартів безпеки. Забезпечення високого рівня стандартів безпеки туристичних послуг веде до формування сегменту постійних споживачів та задовольняє їхні вимоги щодо безпеки під час користування туристичними послугами. При наданні туристичних послуг необхідно враховувати забезпечення безпеки життя і здоров'я туристів, а також охорону їх майна, для чого необхідно розробити методику контролю за дотриманням вимог безпеки.

Зазначений вище аспект підтверджує актуальність обраної теми та свідчить про необхідність детального вивчення цього питання.

Серед українських науковців, які досліджували питання стандартів безпеки в туристично-рекреаційній діяльності в Україні, є Кіфяк В. Ф. Він зазначає, що під час подорожі чи екскурсії турист стикається з проблемами, які за певних ситуацій можуть призвести до негативних наслідків для їхнього здоров'я та майна та погано впливають на настрій та враження від туру. Тому при розробці туристичних маршрутів важливою складовою є забезпечення безпеки туристів. «Безпека в туризмі складна і має багато сторін», — говорить А. П. Голод і зазначає, що «безпеку найчастіше визначають як відсутність небезпеки та

надійність» [3]. Вчений Торяник В. М., Джінджоян В. В. Термін «безпека туризму» розуміється як комплексна система, що включає адміністративно-правові організаційні та соціально-економічні заходи, спрямовані на захист конституційних прав суб'єктів туристичної діяльності під час туристичних подорожей. Воно передбачає своєчасне виявлення, попередження та нейтралізацію як реальних, так і потенційних загроз внутрішніх і зовнішніх національним інтересам у сфері туризму з метою створення безпечних умов проживання під час отримання туристичних послуг. К. Цибух В. І. трактує безпеку туризму як систему особистої безпеки туриста – збереження його майна та не нанесення шкоди природному середовищу під час подорожі [5]. Споживач, який володіє знаннями про продукт та його властивості, а також зміни, є ключовим джерелом для підприємств та організацій, коли вони будують стратегію майбутньої діяльності. Таким чином, туристичні підприємства повинні враховувати ці зміни, коли вони створюють відповідні маркетингові стратегії. Безпека туризму в сучасному світі відіграє системоутворюючу роль у туристичній діяльності, оскільки її можна розглядати як основну споживчу властивість, якою об'єктивно і реально має володіти туристична послуга, тоді як інші споживчі властивості можуть бути повністю реалізовані лише за умови гарантії безпеки туризму дослідники Корж Н.В. та Заноско О.В. [7].

Автори Дьяченко О. І.Н. та Євтушенко Я. В. вважають, що туристичні підприємства, які є основним елементом туристичної системи, повинні дбати в першу чергу про безпеку клієнтів. Вибираючи напрямок, плануючи структуру маршруту та інші елементи туру, туристичне підприємство не повинно забувати про забезпечення безпеки та безпеки майна туриста. Марків І.П. наголошує, що безпека туризму має базуватися на продуманій комплексній системі заходів за умови, що права, інтереси та свободи самих туристів не будуть обмежені. [627].

Мета роботи – проаналізувати сучасні практики та підходи до організації безпеки туристичних подорожей з метою розробки рекомендацій щодо

підвищення рівня безпеки туристів та ефективності механізмів захисту під час подорожей.

Для досягнення вказаної мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- визначити та впорядкувати основні ризики та загрози безпеці туристичних подорожей;
- дослідити та проаналізувати сучасні методи та стратегії організації безпеки туристичних подорожей;
- проаналізувати національне та міжнародне законодавство, яке стосується безпеки туристичних подорожей;
- вивчити міжнародний досвід щодо запобігання ризикам під час туристичних подорожей та впровадження кращих практик забезпечення безпеки;
- надати рекомендації щодо підвищення ефективності організації безпеки туристичних подорожей;
- визначити шляхи співпраці між державними установами, приватними компаніями та міжнародними організаціями для забезпечення безпеки туристів.

Об'єктом дослідження є туристичні подорожі з забезпеченням безпеки туристів.

Предметом дослідження є сучасні підходи та механізми організації безпеки туристичних подорожей.

Методи дослідження включають аналіз літератури та документів, таких як наукові статті, звіти міжнародних організацій та нормативні документи щодо безпеки туристичних подорожей, статистичний аналіз, який розглядає дані, пов'язані з інцидентами туристичних подорожей і ризиками, пов'язаними з безпекою туристів, порівняльний аналіз, у якому порівнюються різні практики організації безпеки туристичних подорожей у різних країнах та регіонах, спостереження за допомогою якого вивчаються практичні аспекти безпеки під час туристичних поїздок.

Основні джерела інформації при написанні кваліфікаційної роботи були статистичні дані динаміки розвитку туристичної галузі, наукові дослідження

вітчизняних та зарубіжних вчених, законодавчі акти України, постанови уряду та інші нормативно-правові документи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному та системному аналізі міжнародного та вітчизняного досвіду забезпечення безпеки туристів.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати, можуть допомогти у створенні рекомендацій і стратегій, які підвищать безпеку туристичних подорожей.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ

1.1 . Поняття безпеки туристичних подорожей, особливості та різновиди

Туризм у сучасних умовах є дуже динамічним сектором економіки, а також важливою частиною багатьох регіональних соціальних систем. Водночас із швидким зростанням та територіальним розширенням туристичної діяльності все більш актуальними стають проблеми безпеки туризму, такі як соціально-економічні, політико-правові, екологічні, соціально-культурні та інші.

Туристична безпека – це те, як туристичний сектор регіону чи держави функціонує в певний час, не характеризується загрозами та маючи поєднання туристичних ресурсів з інфраструктурою, що забезпечує стабільний розвиток певної рекреаційної системи в майбутньому.

У структурі безпеки туризму можна виділити три складові: безпека суб'єктів туристичного бізнесу; охорона туристичних об'єктів; та безпека для туристів. Перший компонент часто розглядається в економічних дослідженнях на рівні галузі або конкретних туристичних підприємств. Другий компонент фокусується на екології та географії, де в основному розглядається руйнівний вплив людини на природні туристичні ресурси та об'єкти. Третій компонент є центральним у дослідженні того, як організувати подорожі різних видів активного туризму, і може мати певне значення також для страхування туристів.

Стаття 13 «Безпека у сфері туризму» Закону України «Про туризм» наголошує на важливості дотримання умов для організації безперешкодного відпочинку туристів та їх захисту під час здійснення туристичних поїздок тощо [2].

Відповідно до законодавства безпека в туризмі – це сукупність факторів, які характеризують соціально-економічні правові та інші умови забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб і держави у сфері туризму.

Орган державної влади та орган місцевого самоврядування, їх посадові особи в межах своїх повноважень зобов'язані вживати заходів, спрямованих на:

- забезпечення прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля під час туристичних поїздок та захист громадян від України за її межами.;

- гарантування особистої безпеки туристів, збереження їх майна та запобігання шкоди навколишньому середовищу;

- інформування суб'єктів туристичної діяльності про загрози безпеці туристів у країні тимчасового перебування.

- важливо надати необхідну допомогу туристам, які опинилися в надзвичайних ситуаціях. Також важливо, щоб туристи на екскурсіях могли легко отримати медичну правову та інші види невідкладної допомоги, включаючи доступ до засобів зв'язку;

- забороняється використання туризму з метою нелегальної міграції, сексуальної праці та інших видів експлуатації громадян.;

- охорона туристичних ресурсів України є важливою для встановлення максимально допустимого навантаження на об'єкти культурної спадщини та навколишнє середовище;

- гарантування безпеки туристичної привабливості з урахуванням ризику стихійних та техногенних катастроф, інших надзвичайних ситуацій тощо.

Для забезпечення безпеки туриста суб'єкти туристичної діяльності, які здійснюють відповідний вид діяльності, зобов'язані:

Туристів необхідно поінформувати про можливі небезпеки під час подорожі та які обов'язкові вимоги необхідно виконати, включаючи профілактичні заходи, такі як медичні щеплення та інші речі.

Створити умови безпеки в місцях надання туристичних послуг та забезпечити правильну прокладку маршруту походів, прогулянок, екскурсій тощо.

Щоб переконатися, що спеціальні вимоги безпеки дотримуються під час туристичних послуг з підвищеним ризиком, таких як автомобілі, гірські лижі, велосипеди, водні мотоцикли, походи та спелеотуризм тощо.

Надавати оперативну допомогу постраждалим під час маршрутного транспортування потерпілого.

Місцеві органи влади та відповідальні особи повинні бути швидко поінформовані про надзвичайні ситуації, з якими стикаються туристи, а також надавати інформацію про зниклих безвісти.

В Україні розроблено механізм страхування туристів, що включає медичне страхування від нещасних випадків, а також страхування цивільної відповідальності та транспортних засобів. Проте фінансування заходів під час евакуації туристів з місць стихійних лих, бойових зіткнень і терористичних актів не регулюється. Часто такі заходи фінансуються з державного бюджету та за рахунок благодійної допомоги міжнародних організацій та приватних осіб.

У нашій країні безпеку та якість туристичних послуг лише намагаються привести до світових стандартів, незважаючи на наявність великої кількості нормативно-правових актів у сфері туризму. За останні роки відбулися деякі зміни, які раніше діяли в законодавстві у цій сфері. Але, враховуючи труднощі, про які йдеться про їх постійну динаміку, варто зробити висновки про необхідність більшого вдосконалення правового регулювання у сфері туризму та його безпеки.

Це скоординована спільна робота з організації туристичної безпеки на рівнях, що включають державу – регіональну владу та менеджмент – туристичний сектор (таких як туроператори та туристичні агентства) – турист. Це зможе сприяти організації заходів безпеки на системному рівні.

Безпеку туризму можна розділити на певні види, які можна класифікувати за різними ознаками.

На основі елементів, які включені в туристичний сектор, можна виділити

Безпека суб'єктів туристичної діяльності передбачає безпеку туристів, підприємців, працівників туристичної галузі та населення в туристичних зонах.

Безпека туристичних об'єктів важлива, як і збереження туристичних ресурсів, безпека туристичної інфраструктури, безпека об'єктів туристичної галузі, безпека автоматизованих інформаційних систем та персональних даних суб'єктів туристичної діяльності.

Рис. 1.1. Класифікація безпеки туризму за змістом

Джерело: [9]

Функціональна технічна безпека, пожежна безпека, інформаційна безпека в туристичному секторі тощо.

Безпека туризму може бути внутрішньою та зовнішньою залежно від розташування джерел небезпеки та спрямованості заходів безпеки в туристичному секторі.

За способом організації туризму - безпека організованого туризму та безпека неорганізованого самодіяльного туризму.

Враховуючи сучасні наукові підходи та таке визначення соціальної безпеки туризму, пропонуємо в її структурі виділити культурно-демографічну та громадянську безпеку.

Культурна безпека в туризмі означає захист туристичної системи від загроз, які приходять із міжкультурними взаємодіями під час туристичної діяльності. З одного боку, туристи взаємодіють з місцевими жителями в місцях призначення, а з іншого боку, туристичні підприємства також мають справу з деякими проблемами сприйняття домінуючих соціально-культурних цінностей їхнього регіону.

Отже, забезпечення культурної безпеки туризму пов'язане з вирішенням комплексу питань, пов'язаних із соціальною адаптацією туристів, туристичною акультурацією населення та сприйняттям суспільством туристичної діяльності. Слід зазначити, що туристична акультурація розглядається як культурна асиміляція місцевого населення в результаті нових моделей поведінки та культурних цінностей, які привносяться в соціокультурну систему регіону туристичними потоками, переважно міжнародними.

Основою демографічної безпеки в туризмі є захист туристичної системи від загроз, які виходять з демографічних і соціальних джерел. Найбільші небезпеки для розвитку туризму в регіоні пов'язані зі зміною вікового та соціального складу населення. Наприклад, працююча молодь зазвичай найбільше зацікавлена у поїздках, тоді як багато безробітних молодих людей підвищують ризик як для безпеки туристів, так і для туристичної діяльності в цілому. Щоб переконатися, що в туристичному бізнесі добре сформовано персонал, важливо мати трудові ресурси з відповідними (туристичними) навичками, які регулярно оновлюються.

Основними складовими демографічної безпеки туризму є структура населення, яка включає як споживачів туристичних послуг, так і трудові ресурси туристичних підприємств, а також особливості його відтворення.

Громадська безпека є дуже важливою та однією з найбільш чітких частин соціальної безпеки для туризму. Туристи в новому культурному середовищі

відчувають не тільки психологічний дискомфорт і «культурний шок», але й можуть зіткнутися з різними кримінальними загрозами їхньому життю, здоров'ю та речам. Необхідність приділяти пильну увагу громадській безпеці туристів виникає через те, що ця група часто не має належного захисту там, де вони тимчасово зупиняються, і може не знати багато про місцеві звичаї, традиції повсякденного життя чи стилі спілкування людей там.

У той же час перебування туристів у певному місці також може нести певні соціальні ризики для місцевої громади. Це стосується не лише питань культурної адаптації туристів, а й таких проблем, як «кримінальний туризм» та інші форми антисоціальної поведінки серед них. Працівники та майно туристичного підприємства також страждають від загроз громадській безпеці, джерелом яких можуть бути як туристи, так і інші категорії громадян.

При розробці визначення інформаційної безпеки в туризмі ми вважаємо важливим проаналізувати основні підходи, які існують як у вітчизняній, так і в зарубіжній науці щодо того, що означає «інформаційна безпека» на різних рівнях як особи, підприємства, так і суспільства. Загалом у вітчизняній науці поширений різноманітний підхід до розуміння сутності інформаційної безпеки, яка розглядає це поняття під різними кутами зору залежно від того, який об'єкт дослідження.

Більш загальні визначення інформаційної безпеки зустрічаються в зарубіжній переважно англійській науковій літературі. Зокрема, М. Уітмен і Г.Матторд зазначають, що інформаційна безпека – це захист інформації та її важливих характеристик (цілісність конфіденційності та доступність) за допомогою систем та інструментів, які зберігають і передають цю інформацію за допомогою спеціальних заходів навчання та технологій.

Узагальнюючи підходи до визначення поняття «інформаційна безпека» та виходячи з визначення туристичної безпеки, пропонуємо розглядати туристичну інформаційну безпеку як стан захисту суб'єктів туристичної діяльності від інформаційних загроз. Це поєднується з наявністю інформаційного середовища, яке добре підходить для різних рівнів функціонування туристичних

систем. Одним з аспектів безпеки туристичної інформації також має бути баланс і безпека щодо того, як туристична діяльність впливає на соціальні системи на територіях.

На основі класифікації безпеки туризму, розробленої за змістом, є дві основні частини інформаційної безпеки, а саме безпека персональних даних і безпека інформаційного середовища. Варто зазначити, що ці підсистеми інформаційної безпеки туризму тісно пов'язані між собою, і, розглядаючи конкретні аспекти туристичної діяльності, краще аналізувати їх лише комплексно.

Способи забезпечення безпеки туристичної інформації відрізняються

Для туристичного бізнесу основна увага приділяється механізмам захисту інформації та способам конкуренції з інформацією.

Для туристів найважливіше – безпека інформаційного середовища місця тимчасового перебування.

Критичною проблемою для дестинації є необхідність створення позитивного іміджу туристів і зменшення шкідливого інформаційного впливу туризму на соціальні системи території.

Важливість соціального аспекту в безпеці туризму має відобразитися на науковому обґрунтуванні «соціальної безпеки туризму» на різних рівнях. Із загостренням процесів глобалізації соціальні загрози розвитку туризму стають проблемами перетину кордонів і часто поширюються інформаційними каналами. У деяких регіонах основною проблемою є туристична адаптація місцевого населення, тоді як в інших громадське неприйняття особливо міжнародного туризму становить серйозну загрозу для функціонування туристичного бізнесу.

Безпека туризму є багаторівневою, і вона показує, як людина реагує захисним способом на небезпеки, які приходять з новими соціальними та психологічними умовами, географічним оточенням і погодними характеристиками країни, де турист тимчасово перебуває.

У сучасний час туристичної діяльності все більшої актуальності набувають соціальні та інформаційні питання безпеки туризму. Через це важливим завданням економічних досліджень безпеки туризму є встановлення їх теоретичної та методологічної бази, здебільшого, коли йдеться про визначення ключових понять та структурних аспектів. Ми вважаємо, що основне, що має бути показано у значенні «туристична безпека», це її конструктивний аспект, який включає наявність сприятливого середовища для організації туризму. Проблеми створення позитивного іміджу туристичних об'єктів і територій також можна вирішити через забезпечення безпеки туризму. Отже, туристичну безпеку слід визначати як стан захищеності суб'єктів туристичної діяльності від загроз, що виходять з будь-якого джерела, у поєднанні з наявністю сприятливих умов для функціонування туристичних систем.

1.2 Чинники, які впливають на безпеку туристичних подорожей

Загрози безпеці можуть бути спрямовані як на туристичний сектор в цілому, так і на окремі його частини та підсистеми. У свою чергу сам туристичний сектор разом із його елементами та підсистемами може створювати загрози іншим об'єктам національної безпеки країн.

У найбільш поширених загрозах особистій безпеці туриста та їх джерелах можна виділити наступні об'єкти, явища та процеси навколишнього світу та соціальної дійсності:

➤ злочини та адміністративні правопорушення проти осіб і майна туристів, у тому числі показані в насильницьких діях, таких як вбивство, навмисне заподіяння шкоди здоров'ю різного ступеня тяжкості, побиття, тортури, погрози вбивством або серйозної шкоди здоров'ю, торгівля людьми, крадіжка, пограбування, шахрайство, вимагання, що завдає шкоди моральності, здоров'ю туристів, навіть вживаючи наркотики гіпнозу вчинення розпусних дій згвалтування та насильницькі статеві дії приниження або приниження честі

гідність і чесне ім'я туристів наклеп образи незаконне поширення особистих даних туристів порушення їхнього приватного життя тощо

- цивільні правопорушення, що спричинили заподіяння шкоди життю та здоров'ю туриста, псування або пошкодження його майна, у тому числі внаслідок порушення організаціями туристичної галузі зобов'язань за договором

- раптові захворювання, особливо небезпечні інфекційні та нещасні випадки, які трапляються з туристами через вплив шкідливих природних біогенних соціальних і техногенних факторів плюс умови навколишнього природного та соціального середовища, а також техносфери [9].

Слід підкреслити, що факторами, які роблять туристів легкою «мішенню» для злочинців та інших правопорушників під час відпочинку є:

- великі суми грошей туристами разом з іншими цінними матеріальними речами, такими як сувеніри та дороге обладнання, таке як фото- та відеокамера тощо.

Прагнення до нових вражень і готовність заради цього ризикувати може спричинити втрату пильності, концентрації уваги та неадекватну реакцію на потенційні чи реальні загрози особистій безпеці.

в окремих випадках спостерігається негативне ставлення місцевого населення до туристів, яке є негостинним і непривітним

Туристи неохоче повідомляють про скоєні ними злочини відповідним органам влади в місці, де вони тимчасово зупинилися, тому що вони не хочуть «втягуватися» в складний судовий процес, який може затримати або перешкодити їхньому поверненню додому або викликати інші проблеми.

Злочини відбуваються здебільшого в місцях, де є потенційні жертви та злочинці, а також середовище, яке дозволяє злочинам. Деякі приклади цього - місця:

- масове скупчення туристів - пасажирський термінал в аеропортах, морських портах і залізниці, метрополітен, транзитна зона або автобусна лінія

між терміналами та центром міста; великий торговий центр, пляж, туристична пам'ятка

➤ підвищений ризик злочинів у місцях, де бідні та/або безробітні проживають поблизу великих промислових зон

Там, де панує атмосфера пригод і заборонених задовольень, як-от нічні клуби та окремі розважальні заклади, рівень контролю з боку правоохоронних органів знижується. Туристи можуть швидко опинитися на самоті в незнайомій обстановці.

У сфері туристичних послуг необхідно ретельно вивчити всі чинники ризику та їх джерела, які можуть існувати, щоб дослідити ймовірність і можливість появи загроз, а також проаналізувати, наскільки конкретна особа може мати схильність до небезпечних впливів і передбачити заходи, які могли б захистити здоров'я та життя туристів плюс їх майно. Загрози безпеці в туризмі можна класифікувати так (рис.1.2.)

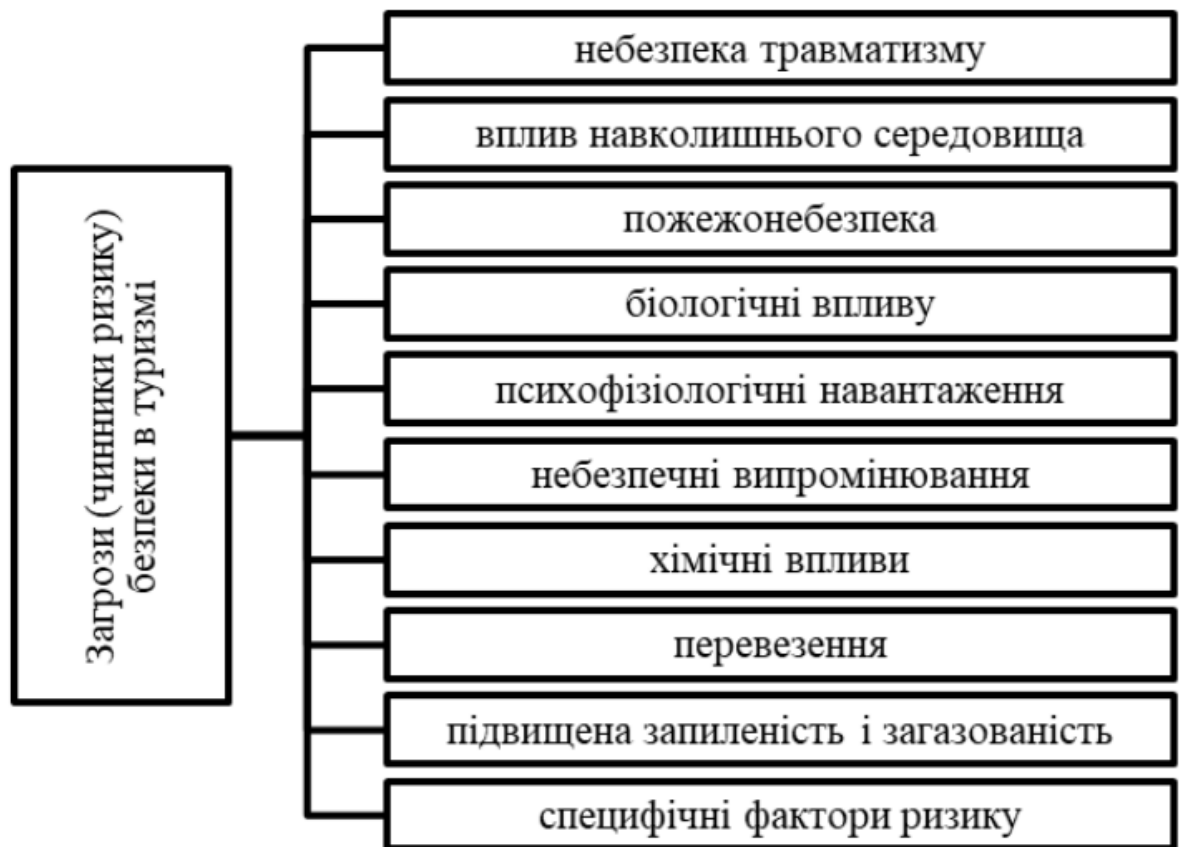

Рис. 1.2. Загрози (чинники ризику) безпеки в туризмі

Джерело: [4]

Різні шкідливі фактори мають різну ймовірність появи, силу впливу та серйозність результатів. Про них варто поміркувати ближче.

Небезпека отримати травму може виникати через рухомі речі та об'єкти, тіла, складні камені, що зміщуються, наприклад, каменепади, селеві лавини, погані ергономічні характеристики туристичного спорядження та інше, що призводить до травм, наприклад незручне взуття та одяг, що спричиняє садна шкіри, охолодження або перегрів тіла тощо, небезпечна погода умови та інші природні явища.

Зменшити ризик травмування можна наступними способами (рис. 1.3):

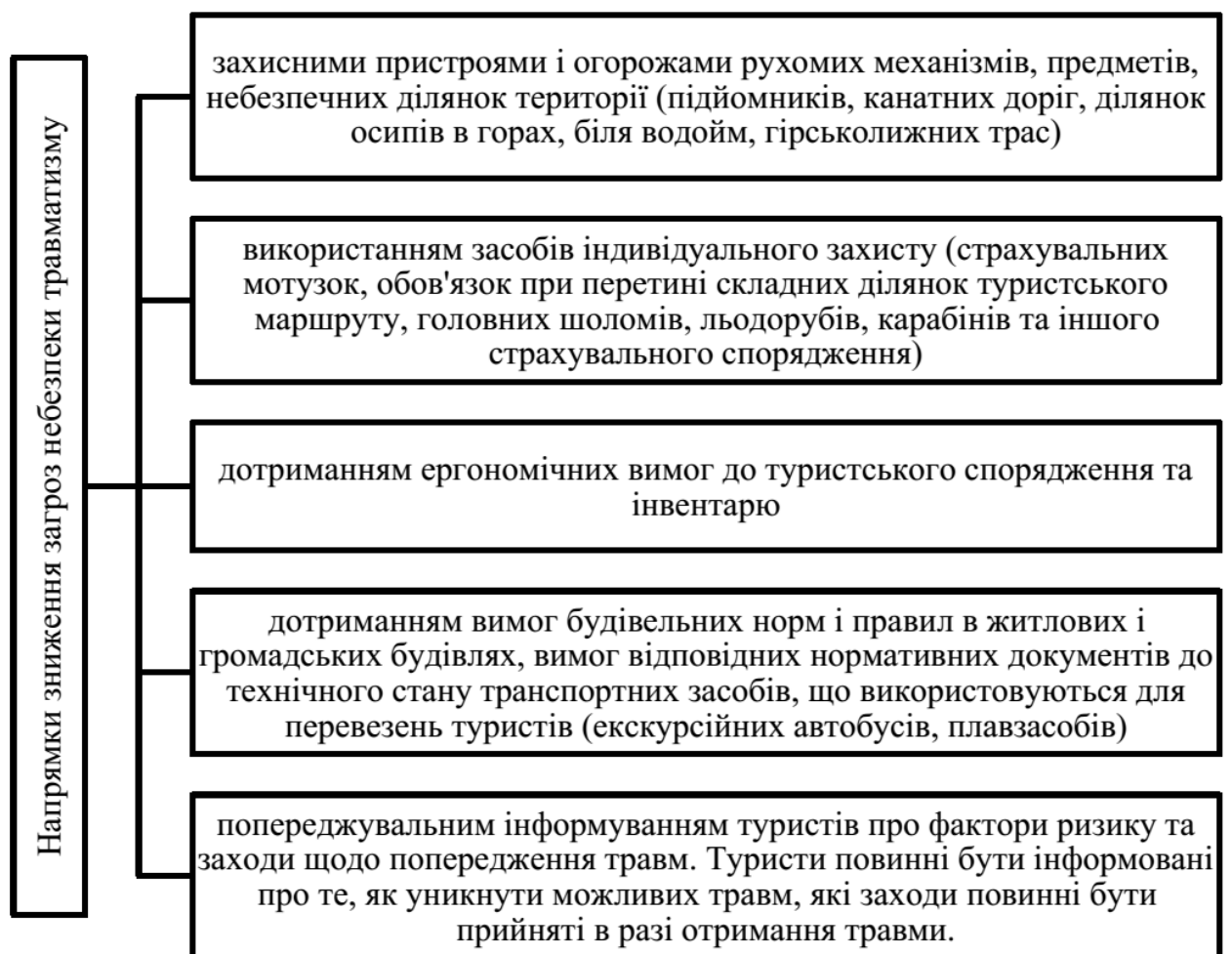

Рис. 1.3. Напрямок зниження загроз безпеки травматизму

Джерело: [34]

Турист повинен суворо дотримуватися вимог правил пожежної безпеки та засобів розміщення для захисту туристів від дії факторів ризику цієї групи.

До біологічних факторів відносяться патогенні мікроорганізми та продукти їх життєдіяльності, отруйні рослини, плазуни, комахи та тварини, які є переносниками інфекційних захворювань, викликають опіки, алергічні реакції та інші токсичні реакції. Щоб запобігти впливу цих факторів ризику на туристів, необхідно вжити наступних заходів(рис.1.4)

Рис. 1.4. Напрямки зниження біологічних загроз в безпеці туризму

Джерело: [9]

У країнах тропічного поясу туристи, які приїхали з різних кліматичних зон, не мають достатнього імунітету до місцевих важких інфекційних захворювань. У таких ситуаціях важливо зробити щеплення. До особливо небезпечних карантинних захворювань, визнаних у всьому світі, відносяться чума, віспа, холера, жовта лихоманка і малярія. Використання таких ресурсів може значно допомогти в плануванні туристичних маршрутів і підвищити безпеку мандрівників.

Психофізіологічні фактори ризику включають фізичні та нервово-психічні перевантаження. Усунення або зменшення впливу психофізіологічних загроз досягається наступними заходами (рис. 1.5):

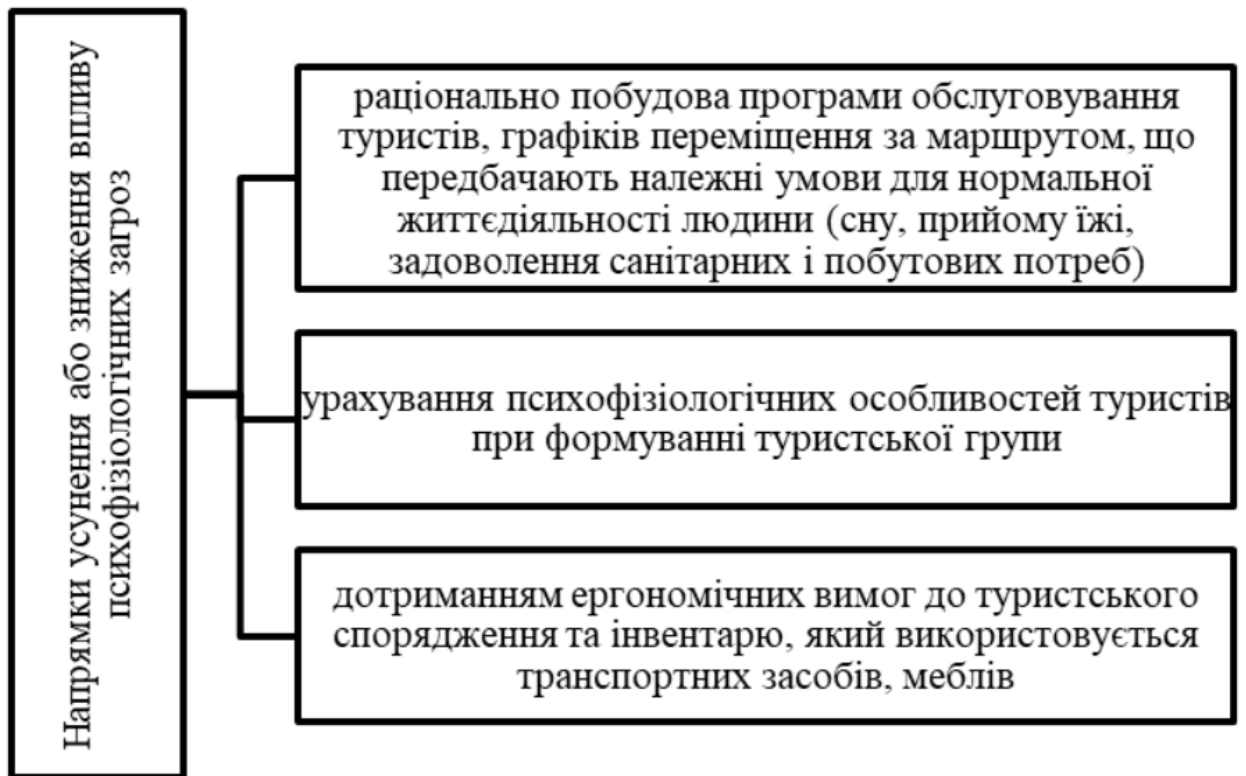

Рис. 1.5. Напрямки усунення або зниження впливу психофізіологічних загроз
Джерело: [9]

Під час відпустки організм піддається надмірному навантаженню, якщо це не оздоровчий тур, який проходить під наглядом лікарів і має особливий режим. Багато екскурсій, таких як походи в гори або тривалі автобусні поїздки, призначені для фізично здорових людей, здатних витримувати короточасні перевантаження. Людям похилого віку, вагітним жінкам, дітям, людям зі слабким тілом, хронічними захворюваннями, тим, хто не любить висоти або не терпить морських качок, слід звернутися до лікаря і, можливо, відмовитися від подібних походів і турів.

Для індивідуальних турів необхідно запросити медичну довідку від лікаря, яка підтверджує можливість здійснення такої поїздки. При проектуванні маршруту важливо врахувати реальну здатність людей сприймати інформаційні потоки, щоб дати їм вільний час для відпочинку та самостійного

ознайомлення з туристичними ресурсами. Необхідно ретельно спланувати програмний графік проведення заходів руху, а також необхідні та достатні проміжки часу для забезпечення нормальної життєдіяльності людини. При визначенні складності екскурсійної програми слід враховувати підготовку туристів, їх інтелектуальний рівень, психофізичні особливості групи туристів, а також їх традиції, звичаї та релігію.

Захворювання туристів під час подорожей є поширеною проблемою. Це може статися через вплив на організм людини шкідливих бактерій і вірусів, контакт туристів з отруйними рослинами і тваринами, вживання неякісної їжі, надмірні фізичні або розумові навантаження, надмірне вживання алкоголю, вживання наркотиків тощо. Не заглиблюючись у пояснення типових захворювань, з якими можуть зіткнутися туристи, ми лише хочемо підкреслити, що окрім низької якості послуг, які пропонують постачальники туристичної індустрії, причини цих захворювань часто пов'язані з поведінкою туристів, що пов'язано з їхньою низькою обізнаністю про особисту безпеку.

Не меншу загрозу життю та здоров'ю туристів становлять нещасні випадки. Під нещасним випадком розуміється подія, в результаті якої потерпілий отримав каліцтво або інший вид ушкодження здоров'я. Він також визначає термін нещасний випадок у туризмі як ненавмисне ушкодження або смерть, які сталися внаслідок несподіваної травматичної дії під час активної туристичної подорожі. До каліцтва або шкоди здоров'ю туристів відносяться:

- тілесні ушкодження, в тому числі заподіяні іншою особою
- тепловий удар;
- опік;
- обмороження;
- утоплення;
- пошкодження від випромінювання блискавки електричним струмом
- укуси та інші травми, спричинені тваринами та комахами

Травми в результаті вибухів, аварій, руйнування будівель і споруд, а також стихійних лих або інших незвичайних умов, а також ушкодження здоров'я

внаслідок зовнішнього впливу, що призвело до втрати працездатності або смерті потерпілого.

Розрізняють індивідуальні та групові нещасні випадки, серйозні нещасні випадки та нещасні випадки зі смертельним наслідком.

Вплив навколишнього середовища зумовлений підвищенням або зниженням температури, вологістю і переміщенням повітряних мас, опадами в межах зони обслуговування туристів і різкими перепадами барометричного тиску. Показники мікроклімату в приміщеннях туристського обслуговування, а також у транспортних засобах повинні відповідати встановленим санітарно-гігієнічним вимогам. Небезпечні наслідки цих факторів ризику можна запобігти наступними способами:

Рис. 1.6. Напрямки зменшення загроз навколишнього середовища на безпеку туризму

Джерело: [9]

Особливо небезпечні фактори проявляються при переїзді в інший часовий пояс і кліматичні умови, які різко відрізняються від звичайних. Оскільки туристична подорож є короткочасною, організм туриста не завжди може швидко адаптуватися до цих мінливих умов. Потрапляючи в жаркий клімат, тіло піддається підвищеному термічному впливу, і якщо, наприклад, в Ізраїлі влітку ви не випиваєте достатньо води до 5 літрів на день, може статися зневоднення, що матиме серйозні наслідки для здоров'я туриста.

Тому програма туру завжди повинна бути ретельно розроблена, враховуючи фізичний стан туриста, не піддаючись надмірному стресу і даючи туристам час для адаптації до місцевих умов і відпочинку. При розробці туру та туристичних послуг необхідно враховувати реальну здатність людей сприймати інформаційні потоки, що забезпечують їм вільний час для відпочинку та самостійного ознайомлення з туристичними ресурсами.

Необхідно ретельно спланувати програму до хвилини, графік руху, проведення заходів, а також достатні часові інтервали необхідні для забезпечення нормальної життєдіяльності людини. При визначенні складності екскурсійної програми слід враховувати підготовку туристів, їх інтелектуальний рівень, психофізіологічні особливості групи туристів, а також їх традиції, звичаї та релігію.

Високий рівень ультрафіолетового та радіологічного випромінювання небезпечний. Уберегтися від ультрафіолетового випромінювання на туристичних маршрутах можна, якщо

Туристів слід поінформувати про вплив ультрафіолетового випромінювання на людину, наприклад, сонячні опіки та тепловий удар.

Користувач повинен використовувати засоби індивідуального захисту, такі як захисні маски, креми, одяг, що закриває тіло туриста, і сонцезахисні окуляри.

Вплив цього фактора ризику слід враховувати при плануванні графіків руху по маршруту, наприклад відкритих ділянок у гірських воднолижних та інших походах.

Туристичні маршрути можуть створюватися і працювати тільки в районах, де є хороші радіаційні умови.

Хімічні фактори означають токсичність, подразнення та сенсибілізацію. Дія цих факторів ризику при обслуговуванні туристів можна запобігти, якщо:

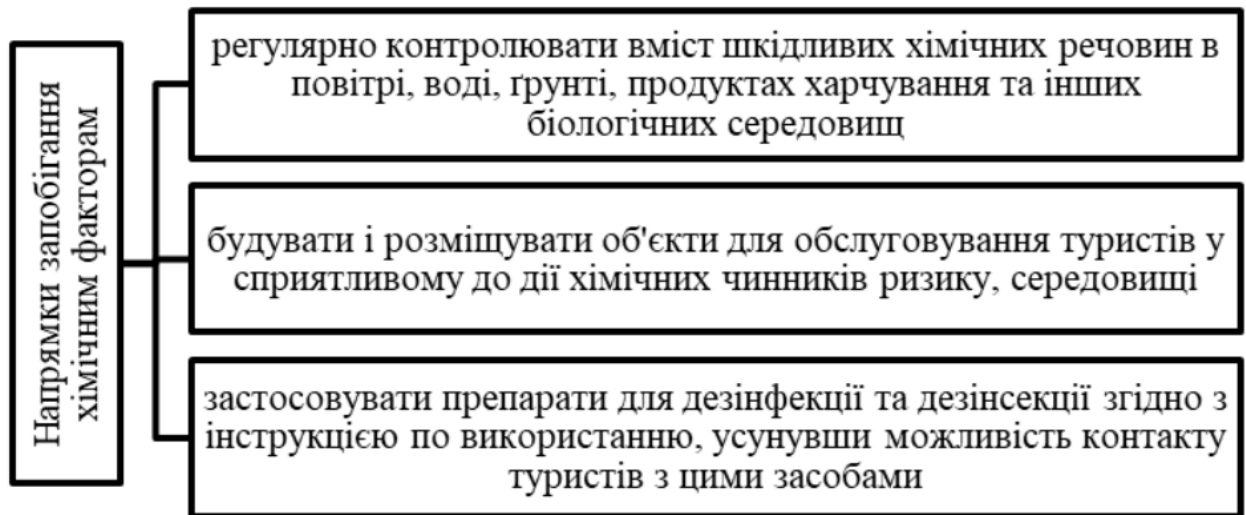

Рис. 1.7. Напрямки зменшення загроз навколишнього середовища на безпеку туризму

Джерело [34]

Транспортні засоби є джерелом більшої небезпеки. Незважаючи на те, що безпека є одним із найважливіших аспектів транспортування, під час транспортування трапляється багато несприятливих подій. Причини катастроф в основному технічні або природні, але в наш час вони часто спричиняються терористами. Кожен вид транспорту має свої правила перевезення пасажирів, а також інститут страхування пасажирів і багажу. Дотримання вимог міжнародних конвенцій щодо повітряних морських автомобільних і залізничних перевезень є ключовим фактором забезпечення безпеки.

У разі надзвичайних ситуацій, таких як стихійні лиха або спалахи небезпечних інфекційних захворювань, спеціальні національні та міжнародні організації та служби вживають термінових заходів для порятунку людей, у тому числі туристів, та евакуюють їх із небезпечних районів, надсилаючи спеціальні рятувальні групи або групи швидкого реагування.

Отже, основними факторами загрози, які впливають на безпеку туризму, є ризик травми, вплив на навколишнє середовище, пожежна небезпека, біологічні ефекти, психофізіологічні навантаження, небезпечна радіація, хімічні ефекти, транспортування, підвищене пилове та газове забруднення та специфічні ризики. Деякі конкретні загрози безпеці туризму включають загрози особистій безпеці туристів, загрози підприємницькій діяльності в туристичному секторі, загрози безпеці праці в сфері туризму, а також загрози безпеці місцевого населення, включаючи їх санітарно-епідеміологічне благополуччя, а також питання екологічної громадської та державної безпеки в зона туризму.

1.3. Нормативно-правове забезпечення безпеки туризму в Україні

На сьогоднішній день туристична діяльність в Україні регулюється багатьма нормативно-правовими актами різної сили: Конституцією України, Цивільним кодексом України від 16 січня 2003 року № 435-IV, Господарським кодексом України також від 16 січня 2003 року, законами України, такими як «Про туризм» від 15 вересня 1995 року та «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» щодо надання туристичних послуг» від 9 лютого 2012 р. Є й інші, наприклад «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 р.; «Про страхування» від 7 березня 1996 р.; «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 р.; та "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25 червня 1991 року. Також включено Указ Президента від 18 вересня 1996 року № 841/96 «Про заходи щодо покращення координації між органами виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин разом» з постановами Кабінету Міністрів від 3 липня 2013 року № 470 щодо затвердження порядку надання споживачам інформації про типи об'єктів туристичної інфраструктури та їх категорії та ще один нормативно-правовий акт від 17 червня 1994 р. № 422 «Положення про порядок укладення та денонсації міжнародних договорів України, що має міжвідомчий характер», від 14 листопада 2000 р. № 1698 «Про затвердження переліків органів ліцензування», від 13 вересня 2002 р. № 1371

«Про порядок участі центральних органів виконавчої влади в у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна» накази Міністерства інфраструктури України Міністерства економічного розвитку і торгівлі України місцеві нормативні акти, які регулюють деякі аспекти туристичної діяльності, особливо безпеку туризму.

Складність законодавства про туризм обумовлює різні методи організації правових норм у цій сфері. Переглядаючи юридичні праці про туризм і використовуючи критерії класифікації О.Ф. Скакун пропонуємо узагальнений спосіб класифікації законодавства про безпеку туризму:

- за юридичною силою є конституційними законодавчими підзаконними нормативно-правовими актами П. Ф. Коваль А. І. Кубах Т А.

- предметами регулювання є загальні, які регулюють як безпеку туризму, так і інші суспільні відносини Закон України «Про громадянство України» Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» спеціальні, які регулюють безпеку туризму Закон України «Про туризм» П.Ф. Коваль Т.А. Коляда.

- за характером правового регулювання буває матеріально-правовим і процесуальним. Основні акти – це ті, що містять правові норми, які регулюють права, обов'язки та відповідальність учасників відносин у сфері безпеки туризму, такі як Закони України «Про туризм», «Про захист прав споживачів» та «Про Службу безпеки України». Процесуальні норми регулюють процесуальні відносини у цій сфері, наприклад, Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» або Наказ Міністерства інфраструктури про Ліцензійні умови туроператорської діяльності.

- предметом нормотворчості в Україні є нормативно-правові акти у сфері безпеки туризму, які видає Верховна Рада України, укази та розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Президента України. Кабінету Міністрів України, а також доручень і наказів керівників міністерств, центральних органів виконавчої влади тощо.

Об'єкти безпеки – це нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері безпеки особистості та громадянина, такі як Закони України «Про захист прав споживачів» та «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», а також Постанови Кабінету Міністрів України. України про «Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту». Також громадська безпека пов'язана з такими законами, як «Про охорону навколишнього середовища» та «Про охорону культурної спадщини». Державна безпека передбачає Закони України «Про основи національної безпеки України» та «Про Службу безпеки України».

Юридична природа права на туризм полягає в тому, що туризм є результатом і водночас наслідком реалізації більшості конституційних прав і свобод людини і громадянина (на відпочинок, охорону здоров'я, безпечне середовище для життя і здоров'я, задоволення духовних потреб, участь у культурній діяльності). інформація про життя та інші). Отже, Конституція України містить вихідні положення, на яких базується нормативно-правове регулювання питань безпеки туризму. Аналізуючи норми Конституції України, які складають основу законодавства у сфері безпеки туризму, можна виділити дві групи:

- 1) норми, що регулюють питання безпеки;
- 2) норми, що регулюють сферу туризму.

Основною нормою, яка показує реальне чи бажане становище особи в українському суспільстві, регулює її відносини з державою та спрямовує державну політику, є стаття 3 Конституції, яка говорить, що людиною визнаються недоторканність і безпека її життя і здоров'я, честі та гідності. в Україні як найвища соціальна цінність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є основним обов'язком держави.

Крім того, Основний Закон гарантує права людини на забезпечення безпеки довкілля (ст. 16); є невід'ємне право на життя (ст. 27); повага до гідності, що ніхто не може бути свавільно підданий катуванню, жорстокому нелюдському або такому, що принижує гідність, покаранню чи поведженню (ст. 28);

забезпечується свобода та особиста недоторканість (ст. 29); також міститься інформація (стаття 32); соціальний захист існує (ст. 46); згадуються медична допомога та страхування здоров'я (ст. 49); також існує безпечне для життя і здоров'я довкілля з компенсацією у разі порушення цього права (ст. 50).

Соціальними правами, які забезпечують розвиток туристичних відносин є право на свободу пересування вільний вибір місця проживання право вільно залишати територію України за винятком обмежень, встановлених законом ст.33 право на відпочинок ст.45 достатній життєвий рівень ст. 48 охорона здоров'я стаття 49 задоволення духовних потреб участь у культурному житті стаття 54

Зазначені конституційні права стосуються обов'язків особи, яка працює у сфері туризму, що включає неухильне дотримання Конституції України та її законів, не посягання на права і свободи інших осіб, їх честь і гідність (ст. 68), а також уникнення заподіяння шкоди природі та культурній спадщині з одночасним відшкодуванням заподіяної шкоди (стаття 66).

Також важливо забезпечити реалізацію державою прав і свобод людини і громадянина, у тому числі: права на судовий захист (ст. 55); на відшкодування матеріальної та моральної шкоди (ст. 56); гарантія знання своїх прав та обов'язків (ст. 57); право на правову допомогу (ст. 59); неприпустимість обмеження прав і свобод людини і громадянина, крім випадків, передбачених Конституцією України (ст. 64).

Отже, Конституція України визначає основні напрями регулювання відносин у сфері безпеки туризму в нашій державі, які більш детально регулюються в нормативно-правових актах з питань дослідження загальної та спеціальної дії.

Господарський кодекс України, Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року, законів «Про захист прав споживачів», «Про страхування», «Про громадянство», «Порядку виїзду з України та в'їзду в Україну громадян », «Правовий статус іноземців та осіб без громадянства», Консульський статут, затверджений Указом Президента України 2 квітня 1994 р. тощо.

Вважаємо, що коментарі Н.А.Панасюка свідчать про те, що регулювання туризму загальними нормативними актами відбувається через окремі закони, враховуючи особливості, викладені в Законі України «Про туризм», і в тих сферах, де вони цьому не суперечать.

Цивільний кодекс України та Господарський кодекс України разом із Кодексом цивільного захисту України є важливими актами для регулювання безпеки туризму. Кодекс цивільного захисту України визначає класифікацію надзвичайних ситуацій, першочергові напрями діяльності органів державного управління та адміністрацій підприємств, установ, організацій, що входять до складу цивільного захисту. Він викладає основні правила та положення щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та захисту людей і територій, а також права та обов'язки громадян-іноземців та інших мешканців у питаннях цивільного захисту. Кодекс також містить інформацію про те, як відшкодувати збитки та допомагати жертвам, що також стосується сфери туризму.

Цивільний та Господарський кодекси України регулюють питання договірних відносин щодо захисту прав споживачів туристичних послуг, а також захищають споживачів від недобросовісної конкуренції. Тому статтею Цивільного кодексу встановлено, що у договорі про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується надати послугу на підставі доручення другої сторони (замовника), де послуга споживається під час виконання певної дії чи діяльності, а замовник погоджується платити виконавцю за визначену послугу, якщо в договорі не зазначено інше. Відповідно до статті 902 Цивільного кодексу виконавець повинен особисто надати послугу. У випадках, передбачених договором, виконавець має право передоручити виконання договору про надання послуг іншій особі, але несе повну відповідальність перед замовником у разі порушення договору.

Вітчизняна правова система демонструє розуміння туриста не просто як сторони договору про надання туристичних послуг, а й як споживача. Саме тому чинне законодавство забезпечує належну реалізацію права на

туризм, встановлюючи загальні та спеціальні норми захисту прав туристів як споживачів туристичних послуг.

Окремі положення, що регулюють безпеку туризму, є в законодавстві України.

Порядок виїзду з України та в'їзду в Україну громадян України визначено статтею 9, яка передбачає, що Кабінет Міністрів України повинен прийняти рішення про особливий порядок виїзду громадян України з цієї країни у разі виникнення надзвичайної ситуації в іншій країні, що ускладнює забезпечення там безпеки громадян України. Ця інформація надається громадянам, які планують поїхати до зазначеної країни. Громадяни України, які бажають відвідати країну, подорож до якої обмежено, і мають візу для в'їзду в цю країну

Якщо інше не передбачено іншим міжнародним договором України, громадяни також попереджаються про неможливість забезпечення Україною необхідної безпеки у зв'язку з виникненням надзвичайної ситуації. але це попередження не означає заборону на поїздки. Для створення умов, що гарантують відшкодування громадянину України витрат, пов'язаних із надзвичайними обставинами під час перебування за кордоном, громадянин України повинен бути застрахований.

Крім того, щоб забезпечити безпеку туризму, стаття 2 того ж Закону говорить, що іноземна дипломатична установа повинна надати посвідчення особи для повернення в Україну, якщо громадянин України втратив свої документи, які дозволяють в'їхати в Україну.

Про страхування, згідно зі ст. 7, яка покриває відповідальність суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну, належить до видів обов'язкового страхування.

Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 року є базовим законодавчим актом у сфері туризму, який визначає основні поняття, предмети та порядок здійснення туристичної діяльності, в тому числі з питань безпеки. Із змінами та доповненнями, внесеними згідно із Законом України "Про внесення

змін до Закону України "Про туризм" щодо надання туристичних послуг". Говорячи про цей нормативно-правовий акт, слід зазначити, що особливо важливу частину державного регулювання займає питання безпеки туристів, які є споживачами цих послуг. Цей закон містить термін «туристична безпека», який описує групу факторів, що демонструють соціально-економічні правові та інші умови забезпечення прав і законних інтересів громадян, суб'єктів господарювання та держави у сфері туризму.

Основними заходами, спрямованими на забезпечення безпеки туризму, які застосовуються органами державної влади та місцевого самоврядування в межах своїх повноважень, є гарантування закріплених Конституцією України прав громадян на безпечне для їх життя і здоров'я довкілля під час туристичних подорожей, захист громадян України її кордонами; забезпечення особистої безпеки туристів, збереження їхнього майна, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу; інформування суб'єктів туристичної діяльності про загрози безпеці туристів у країні їх тимчасового перебування; надання необхідної допомоги туристам, які опинилися в надзвичайних ситуаціях; надання туристам можливості безперешкодного отримання медичної, правової та інших видів екстреної допомоги з доступом до засобів зв'язку; запобігання використанню туризму для нелегальної міграції сексуальної праці та інших видів експлуатації громадян; охорона туристичних ресурсів в Україні, встановлення гранично допустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини разом з екологічними проблемами; забезпечення безпеки серед місць відвідування туристів з урахуванням ризиків стихійних лих, техногенних катастроф або інших несподіваних ситуацій тощо.

Законом також визначено обов'язок суб'єктів туристичної діяльності, яка спрямована на забезпечення безпеки туристів та збереження об'єктів культурної та природної спадщини, інформувати туристів про можливу небезпеку під час подорожі, необхідність виконання обов'язкових вимог чи профілактичних заходів, таких як медичні щеплення тощо.

Не менш важливою частиною забезпечення безпеки туристів є ліцензування туристичної діяльності, яке регулюється не лише Законом України «Про туризм», а й Законом України «Про ліцензування певних видів діяльності».

Також відповідно до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності, затверджених наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 року № 465, ліцензіати під час провадження туроператорської діяльності зобов'язані дотримуватись таких організаційних вимог: надавати туристичні послуги в обсязі та умови, що встановлюються договором про туристичне обслуговування; дотримуватися законів України про міграцію, а також боротися з торгівлею людьми, особливо щодо запобігання незаконним угодам, де особа є об'єктом, таким як вербування, переміщення, переховування, передача чи утримання особи для сексуальної праці чи інших видів експлуатації громадян; інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, необхідно дотримуватися обов'язкових вимог та профілактичних заходів, таких як медичні щеплення тощо.

Стандарти, які регулюють туризм в Україні, включають:

ДСТУ 28681.1-95 «Проектування туристичних послуг» визначає порядок розробки документації при проектуванні туристичних послуг.

ДСТУ 28681.2-95 «Загальні вимоги» встановлює обов'язкові та рекомендовані вимоги до якості туристичних послуг, що надаються туристичними підприємствами. Безпека життя і здоров'я, збереження майна туристів і екскурсантів, охорона навколишнього середовища є обов'язковими. Рекомендації, які створюють зручність для мандрівників, а також привабливість і престиж туристичних послуг включають відповідність меті; акуратність і своєчасність у виконанні; комфорт; ергономічність; етика обслуговуючого персоналу.

ДСТУ 28681.3-95 «Вимоги до забезпечення безпеки туристів та екскурсантів» визначає вимоги до туристично-екскурсійних послуг, які забезпечують безпеку життя і здоров'я туристів та екскурсантів, а також методи їх контролю.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ

2.1. Міжнародний досвід, щодо регулювання безпеки в туристичній діяльності

Зростання значення туризму в діяльності багатьох країн призводить до того, що ООН та її спеціалізовані установи, а також інші міжнародні організації приділяють більше уваги цій галузі глобального співробітництва, що швидко розвивається. Зараз у світі існує близько 70 міжнародних організацій, які тією чи іншою мірою займаються розвитком туризму.

Всесвітня туристична організація є міжурядовою організацією, яка включає близько 160 країн і територій, деяких асоційованих членів і понад 350 членів, які мають статус філій, що представляють туристичні агенції, авіакомпанії та багато іншого з приватного сектора, освітніх установ, асоціацій туризму та місцевих органів управління туризмом. Всесвітня туристична організація - спеціалізована установа ООН і провідна міжнародна організація в галузі туризму. Він виступає як глобальний форум з туристичної політики та практичне джерело туристичного ноу-хау.

Всесвітня туристична організація подає регулярний звіт про стан світового туризму, в якому враховуються як досягнення, так і перешкоди для подальшого розвитку індустрії туризму. Він прагне сприяти розвитку світового туризму шляхом усунення або обмеження державного втручання.

У структурі Секретаріату Всесвітньої туристичної організації є Департамент з питань просування та розвитку, де Сектор №1 займається питаннями безпеки та захисту. Всесвітня туристична організація починає реалізацію глобальної програми безпеки та захисту туристів, яка спрямована на створення рекомендацій для держав-членів разом із приватним операційним сектором, а також прийняття загальних правил безпеки та захисту туристів.

За ініціативи Всесвітньої туристичної організації влітку 1995 року в Остерунді, Швеція, відбулася перша Міжнародна конференція з безпеки туризму та зниження ризиків у подорожах.

Міжнародна асоціація повітряного транспорту є глобальною організацією для всіх міжнародних повітряних перевезень, що представляє професійне об'єднання авіакомпаній, які виконують міжнародні рейси. Ця асоціація займається безпекою цивільної авіації та аеропортів від актів незаконного втручання і зараз реалізує свою стратегію безпеки. Він надає такі програми, як перевірки безпеки, обмін досвідом між авіакомпаніями, які виводять безпеку за межі комерційної конкуренції, і розробляє альянсні угоди з питань безпеки з партнерськими організаціями.

Міжнародна організація кримінальної поліції (ІСРО) - це організація, яка займається пошуком конкретного об'єкта чи особи та сприяє обшуку поліції. Це також допомагає боротися з тероризмом, включаючи його наслідки для туризму.

Зростання нових ризиків у туризмі, яке відзначається терористичними актами, особливо подіями 11 вересня 2001 року в США, призвело до створення спеціальної Комісії зі сталого розвитку туризму у Всесвітній туристичній організації. Метою було проаналізувати та вжити заходів, які мінімізують ризики та наслідки, коли вони виникають.

Питання безпеки туристичних подорожей обговорювалися на багатьох міжнародних туристичних форумах. Ці питання були уважно розглянуті на Міжпарламентській конференції з туризму в Гаазі (Нідерланди) ще в 1989 році. Принципи VII і VIII Гаазької декларації з туризму разом із розділом III рекомендацій конференції повністю зосереджені на безпеці та захисті туристів, пам'ятки та об'єкти.

Рекомендації щодо ролі туризму в економіці та соціальному розвитку створюють трискладову роботу для організаторів та учасників туристичних поїздок, яка повинна відображатися в законах про туризм: 1) захист туристів; 2) захист будь-якої країни, якщо виникають проблеми через розвиток туризму,

особливо щодо впливу на навколишнє середовище та збереження культурної самобутності; 3) заохочення туризму.

Таким чином, безпека туристичних подорожей є складною ідеєю, її вирішення потребує координації з боку всіх суб'єктів туризму, таких як державний туристичний бізнес, наприклад туристичні компанії та підприємства, і самі туристи.

Держава сприяє розвитку туризму та безпеки подорожей, створюючи закони, які забезпечують загальну безпеку громадського порядку та правильний нагляд за їх дотриманням. Також держава укладає угоди з іншими державами про безпеку туристичних подорожей і сприяє розробці стандартів, правил і програм на державному рівні для забезпечення безпечних подорожей для різних видів туризму.

Туристи повинні розуміти та поважати країни та місця, які вони відвідують, їхніх людей, природне середовище та культуру. Туристи не повинні везти з собою наркотики та інші небезпечні речі, підтримувати проституцію, завдавати шкоди навколишньому середовищу або створювати проблеми з місцевим населенням.

Освіта в галузі туризму та хороша обізнаність серед туристів можуть у цьому дуже допомогти. Це особливо зазначено в міжнародних туристичних документах, таких як Хартія туризму та Кодекс туриста. Тому відповідно до того, що Хартія туризму рекомендує «захищати інтереси нинішніх і майбутніх поколінь туристичного середовища, яке включає людину, природу, соціальні відносини та культуру, які є спадщиною всього людства», слід «заохочувати зростання туристичної обізнаності та зв'язків між відвідувачами та місцевими жителями». населення, спрямоване на покращення взаєморозуміння разом із взаємним збагаченням».

Міжнародна практика свідчить про те, як державні органи різних держав розробляють рекомендації щодо відвідування тих чи інших країн і регіонів світу. Наприклад, Державний департамент США часто публікує списки країн, поїздки в які не рекомендовані або повністю заборонені. У 1996 році Міністерство

закордонних справ Німеччини опублікувало список з 80 країн, куди не рекомендується їздити німецьким туристам. Поїздки до таких країн, як Афганістан, Ангола, Бурунді, Заїр, Лівія, Руанда, Сомалі та Судан, були заборонені, і вони надали інформацію про те, наскільки це небезпечно для туристів, а також поради щодо того, що робити у відносинах з іншими країнами.

Тож питання безпеки туристичних подорожей отримує інформаційну підтримку на державному рівні.

Діє понад 200 міжнародних туристичних організацій. Індустрію туризму координує Всесвітня туристична організація (UWTO). У 1994 році був створений Комітет з якості туристичних послуг, який розробляє заходи безпеки туризму. Комітет здійснює створення системи регулювання туристичних послуг, включаючи лібералізацію, вирішує питання безпеки та захисту здоров'я та майна громадян, визначає стандарти якості послуг.

Міжнародні організації, пов'язані з туризмом, роблять великий внесок у забезпечення безпеки в міжнародному туризмі. Перелік основних завдань, які вирішують непрофільні міжнародні організації у сфері безпеки під час туристичних подорожей, наведено в таблиці 2.1.

У 1995 році в Естерсунді, Швеція, за ініціативи UWTO відбулася Перша Міжнародна конференція з безпеки в туризмі та зниження ризиків подорожей. Через це було зазначено, що безпека туризму та зниження ризику подорожей є проблемами

- інфекційні хвороби та епідемії;
- аварії;
- захворювання під час подорожі;
- піратство, злочинність і злочинність;
- тероризм і військові конфлікти;
- наркоторгівля, проституція, насильство та вандалізм.
- будь-які ризики, пов'язані з туристами, місцевими жителями та туристичною індустрією в цілому.

Таблиця 2.1- Відображення безпеки міжнародного туризму в міжнародних документах

Назва документа	Місце і дата прийняття	Основні тези
Загальна декларація прав людини	Нью-Йорк (США), 1948	Стаття 24. «Кожна людина має право на відпочинок та вільний час, включаючи обмеження робочого часу та періодична оплачувана відпустка» Стаття 27. «Кожна держава відповідальна та має обов'язок захищати всі права та свободи людини»
Заключний акт НБСЕ	Хельсінкі (Фінляндія), 1975	«Держави-учасники висловили намір розвивати туризм шляхом розгляду питань щодо забезпечення безпеки міжнародного туризму як основоположної умови його розвитку»
Манільська декларація світового туризму	Маніла (Філіппіни), 1980	«Всесвітня туристична організація включає в програму своїх дій питання вивчення безпеки туризму та існуючих норм і досвіду, а також розробку загальних рекомендацій для їх впорядкування»
Хартія туризму	Мадрид (Іспанія), 1985	Стаття 4. «Держави зобов'язані забезпечувати безпеку туристів та їх майна; надавати найкращі умови гігієни та доступу до служб охорони здоров'я; не дискримінувати туристів по відношенню до місцевих»
Гаазька декларація по світовому туризму	Гаага (Нідерланди), 1989	Принцип 7. «Безпека, захист туристів та повага їх достоїнства є умовою розвитку туризму. Тому, держави в рамках своїх політичних та адміністративних систем повинні проводити політику в сфері безпеки та захисту туристів»
Декларація Всесвітньої конференції міністрів по туризму	Осака (Японія), 1994	Стаття 6. «Держави відповідальні за поступальний розвиток туризму, укріплення безпеки подорожей, захист туристів та бережне відношення до туристичних ресурсів та навколишнього середовища»
Міжнародна декларація з безпеки туризму	Естерсунд (Швеція), 1995	Стаття 18. «Питання спрощення туристичних формальностей повинні знаходитися у зв'язку з забезпеченням безпеки в туризмі та розробкою взаємоприйнятних рішень у даній сфері»
Глобальний кодекс етики туризму	Сантьяго (Чилі), 1990	Стаття 1. «Завдання влади як приймаючої сторони – забезпечити захист туристів та їх майна. Іноземні туристи мають бути забезпечені необхідною інформацією, допомогою та застраховані. Будь-які напади чи погрози в адресу туристів мають каратись відповідно до національного законодавства»
Стамбульська декларація організації економічного співробітництва	Стамбул (Туреччина), 2002	Стаття 6. «Учасники підкреслили необхідність співпраці у сфері безпеки міжнародного туризму»

Джерело: [34]

Насамкінець наголошується, що відповідальність за безпеку в туризмі та зниження ризиків подорожей належить органам державної безпеки та управлінням національного туризму. Вона відзначила необхідність регулярного та своєчасного обміну інформацією між країнами з національними туристичними офісами. Також важливою є роль уряду в усуненні проблем, які зупиняють розвиток міжнародного туризму. Крім того, ЗМІ відіграють особливу роль у підвищенні безпеки в туризмі

У 1995 році в Кадісі, Іспанія, проходив Міжнародний туристичний форум за підтримки UWTO, на якому були присутні представники 52 країн. На форумі говорилося, що держави разом з іншими актуальними проблемами розвитку туризму повинні сприяти підвищенню безпеки подорожей.

Безпека подорожей проголошена в Хартії туризму та Туристичному кодексі 4-ї сесії Генеральної Асамблеї UWTO у 1985 році.

З точки зору міжнародного права, терористичні акти завдають великої шкоди розвитку міжнародного туризму, вони перешкоджають і ускладнюють процес комфортного перебування в закордонних поїздках і змушують вводити більш складні прикордонні та інші формальності. Для боротьби з тероризмом світ уклав багато міжнародних конвенцій, декларацій і міжурядових угод, таких як Токійська конвенція про тероризм від 1963 року, Конвенція Ліги Націй про боротьбу з актами тероризму від 1937 року, Монреальська конвенція від 1971 року про безпеку цивільної авіації, Конвенція ООН від 1979 року, Європейська конвенція від 1976 року. з багатьма іншими не пов'язаними організаціями.

Міжпарламентська конференція з туризму 1989 року в Гаазі в заключній декларації зазначила: «Захист і безпека туристів і повага до їхньої гідності є головними умовами розвитку туризму, що означає, що необхідно створити ефективну політику, спрямовану на забезпечення безпеки та захисту туристів, заходи для спрощення туристичних подорожей разом із кроками для забезпечення захисту та безпеки туристичних атракцій

Таблиця 2.2-Діяльність непрофільних міжнародних організацій в сфері забезпечення безпеки в міжнародного туризму

Найменування організації	Рік створення	Завдання
Міжнародна організація праці	1919	1. Розвиток і реалізація правових норм та принципів у сфері торгівлі послугами 2. Діяльність по забезпеченню безпеки умов праці 3. Діяльність по боротьбі з торгівлею людьми
Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО)	1944	1. Забезпечення безпечного розвитку міжнародної цивільної авіації у світі 2. Задоволення потреб народів світу у безпечному, регулярному та ефективному повітряному транспорті 3. Безпека при та експлуатації повітряного транспорту
Міжнародна асоціація повітряного транспорту (ІАТА)	1945	1. Об'єднання авіакомпаній світу, які займаються міжнародними рейсами, для спільної роботи для зростання рівня безпеки польотів Уніфікація документів, умов перевезення пасажирів і багажу з метою зростання безпеки
ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)	1945	1. Безпека на об'єктах ЮНЕСКО 2. Укріплення миру та безпеки шляхом співпраці народів у сфері освіти, науки і культури на основі законності та справедливості
Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)	1948	1. Розробка міжнародних санітарних норм і рекомендацій для подорожуючих 2. Співпраця з національними туристськими організаціями щодо надання інформації про захворювання 3. Публікація періодичних інформаційних видань
Міжнародна морська організація (ІМО)	1958	1. Забезпечення безпечного і впорядкованого розвитку міжнародної навігації 2. Безпека при експлуатації морського транспорту 3. Уніфікація документів, умов перевезення пасажирів і багажу з метою зростання безпеки 4. Розробка мір безпеки в портах і на судах
Організація економічної співпраці та розвитку	1960	1. Розвиток світової торгівлі послугами на багатосторонній і недискримінаційній основі 2. Збільшення темпів економічного розвитку, зайнятості та рівня життя населення шляхом забезпечення фінансової стабільності та безпеки
Програма ООН по навколишньому середовищу	1975	1. Збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь 2. Постійний моніторинг стану навколишнього середовища з метою управління та розвитком зі збереження
Міжнародна організація кримінальної поліції (ІНТЕРПОЛ)	1990	1. Розробка комплексу заходів проти міжнародного тероризму 2. Збір та систематизація даних про осіб, які становлять загрозу на міжнародному рівні

Джерело: [10]

Країни співпрацювали в рамках UWTO для розробки програм різноманітних заходів щодо регулювання захисту та безпеки туристів.

У Декларації зазначено, що захист і безпека туристів у країні чи окремому туристичному регіоні пов'язані з багатьма нормами та правилами, які мають застосовуватися не лише туристичними офісами, а й міністерствами, які мають компетенцію щодо підтримання громадського порядку, здоров'я, фінансової діяльності, середовища. проблеми злочинності тощо.

Рекомендації Гаазької конференції складаються з:

- кожна країна повинна мати спеціальний центральний орган, який займатиметься впровадженням політики у сфері захисту та безпеки туристів;
- закони про безпеку та захист туристів;
- атракціони повинні розвиватися з урахуванням інших законодавчих положень, які спрямовані на ліквідацію злочинності та шкоди навколишньому середовищу.
- держави в рамках своєї адміністративної моделі повинні розробити ефективну систему взаємодії влади всіх рівнів з туристично-готельною асоціацією, авіакомпаніями тощо;
- необхідно вжити необхідних заходів для забезпечення базового страхування туристів.
- має бути відповідний орган для прискорення та вирішення суперечок між туристами та турагентами.
- необхідно вжити законодавчих та операційних заходів для забезпечення розвитку туристичної інфраструктури.

Також у Декларації наголошується, що туристи, особистість чи майно яких зазнали напад, повинні мати таке право:

- Право сповістити свою родину;
- Репатріація в країну, звідки потрапив потерпілий турист
- Право на отримання екстреної медичної допомоги;
- Повернення викраденого майна в країну, звідки прибув турист

Міжнародна співпраця між різними організаціями у сфері туризму спрямована на спрощення багатьох формальностей та зменшення перешкод для подорожей у міжнародному туризмі.

Туристичні формальності встановлюються відповідно до процесу оформлення туристичної поїздки, а також процедур, які стосуються перетину кордону. Ці формальності в туризмі поділяються на

- митниця;
- паспорт та віза;
- медико-санітарний;
- валюта;
- правила імміграції.

Уніфікація туристичних формальностей є проблемою, яка вирішується саме міжнародними договорами та угодами:

- Міжнародна конвенція про спрощення митних процедур (Киото, 1973 р.)
- Шенгенська конвенція 1985 р.;
- Міжнародні медичні правила Всесвітньої організації охорони здоров'я 1951 року
- Конвенція про лібералізацію міжнародного морського транспорту від Міжнародної морської організації 1965 року.
- Чиказька конвенція міжнародної організації цивільної авіації від 1944 року (ICAO)
- Європейський Акт Європейських Співтовариств від 1987 року
- Заключний акт про безпеку та співробітництво в Європі від 1975 року
- Гаазька декларація Міжпарламентської конференції з туризму 1989 року

UWTO надала особливого значення спрощенню туристичних формальностей і прийняла відповідні рекомендації для країн, а саме:

- Митні формальності включають застосування податків і зборів до туристів при в'їзді та виїзді, а також податки на додану вартість і митне

оформлення конкретних товарів і їх кількість. Це також передбачає збір деяких податків і зборів для оновлення туристичної інфраструктури через непрямі податки, такі як вартість квитків або турів, замість того, щоб отримувати кошти безпосередньо від туристів.

➤ Паспортні формальності включають відкриття та децентралізацію паспортних столів, забезпечення відповідності паспортів стандартам ІСАО для перевірки через комп'ютерні системи, скорочення часу, необхідного для видачі закордонних паспортів, а також відповідну плату з терміном дії принаймні 5 років, водночас зберігаючи закордонний паспорт із власник без права конфіскації.

➤ Візові формальності передбачають безвізовий в'їзд на термін до 3 місяців, продовження терміну дії візи на 12 місяців для в'їзду в усі місця, відкриті для туризму, взаємне визнання віз, у деяких випадках видають дозвіл на в'їзд на кордоні та стягують одноразову плату єдиний консульський збір незалежно від громадянства мандрівника.

➤ Медичні формальності, які включають надання медичної допомоги туристам, включають розширення співпраці між національними туристичними офісами з медичними органами охорони здоров'я для надання термінової комплексної медичної туристичної інформації зацікавленим сторонам; укладення багатосторонніх державних угод про медичне страхування та надання медичної допомоги подорожуючим; надання невідкладної медичної допомоги всім без винятку туристам; у випадках гострого захворювання або смерті негайно інформувати консульство та близьких родичів; транспортування тіла назад до країни проживання або поховання; швидка обробка необхідних документів.

2.2. Безпека туристичних подорожей в Україні в умовах воєнного стану

Під час війни дуже важливо, щоб економіка працювала. Туризм – це галузь, яка дає поштовх багатьом суміжним галузям. Одне робоче місце в туризмі створює до десяти різних робочих місць в інших секторах.

Як і в будь-якій сфері господарської діяльності, в туризмі важливо створити необхідні умови для комфортного туризму та забезпечити повну безпеку для досягнення високих результатів. Суб'єкти туристичної галузі повинні мінімізувати та запобігати загрозам безпеці туристичної діяльності.

Забезпечення безпеки туристів включає багато заходів, передбачених національним законодавством, які гарантують безпеку пересування туристів на території держави, їх перебування та збереження здоров'я життя та майна.

У статті 13 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» безпека в туристичній галузі визначена як сукупність факторів, які свідчать про соціальні, економічні, правові та інші умови забезпечення прав і законних інтересів громадян. громадяни, юридичні особи та держава у сфері туризму. Отже, безпека туризму охоплює не тільки захист здоров'я та життя. Він також охоплює захист майна, цінностей, багажного обладнання та інших речей [3].

Сектор туризму, можливо, найбільше страждає від неринкових факторів, таких як терористичні атаки, війни, стихійні лиха, епідемії тощо. Тому під час війни та під час бойових дій в Україні неможливо гарантувати повну безпеку для туристів чи туристичної галузі. Проте варто зазначити, що навіть у воєнний час галузь туризму продовжує функціонувати. Тому що подорожувати і пересуватися країною не заборонено.

Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ) оприлюднило інформацію про основні правила безпеки під час подорожей в Україні, які діють під час воєнного стану в центральних і західних областях України.

У кожному регіоні за безпеку в основному відповідає військова адміністрація, а також місцеві органи влади, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, міліція та військові.

Необхідну допомогу туристам, які потрапили в надзвичайні ситуації в Україні, надають державні комунальні та приватні спеціалізовані служби, а також рятувальні бригади, які формуються відповідно до законодавства.

Порядок організації рятувальних формувань та проведення рятувальних заходів визначається Кабінетом Міністрів України. Держава забезпечує захист законних прав та інтересів іноземних туристів відповідно до законодавства та міжнародних договорів України.

Страховий договір або закон, який має місце, і коли це відбувається, страховик повинен виплатити страхову суму страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі. Тож шанс отримати страхові гроші залежить від того, чи конкретна подія розглядається договором чи законом як страховий випадок.

Але збитки, які стаються внаслідок бойових дій, не вважаються страховим випадком. В інших ситуаціях, якщо збиток не був внаслідок бомбардування чи обстрілу, страхові компанії виплачують компенсацію, як зазвичай. Також воєнний стан не є підставою для відмови у виплаті страхового відшкодування.

Незважаючи на те, що збитки від військових дій, ймовірно, не будуть покриті страховою компанією, пропонується зареєструвати збитки, щоб вони могли отримати компенсацію від держави.

Відповідно до законодавства, для забезпечення безпеки туристів туристичні компанії, які здійснюють цей вид діяльності, повинні:

- туристів необхідно поінформувати про можливі небезпеки під час подорожі та про необхідність дотримання загальнообов'язкових вимог і профілактичних чи попереджувальних заходів.
- створити безпечні умови в місцях надання туристичних послуг та забезпечити належне облаштування пішохідних пішохідних екскурсійних маршрутів тощо.

- забезпечити особливу вимогу безпеки при наданні туристичних послуг підвищеного ризику
- забезпечити туристів кваліфікованими спеціалістами для туристичного супроводу спеціальним обладнанням та інвентарем
- швидко надати допомогу людям, які постраждали під час перевезення постраждалих
- швидко інформувати місцеву владу та відповідальних осіб про надзвичайну ситуацію, в якій опинилися туристи, та надавати інформацію про зниклу особу.

Туристи стикаються з деякими ризиками під час активних військових дій, тому індустрія туризму повинна вжити необхідних заходів для зниження рівня небезпеки для учасників подорожі. Зокрема, DART окреслює основні заборони воєнного стану:

По всій території України заборонені сплави, походи, прогулянки та екскурсії маршрутами поблизу об'єктів критичної інфраструктури, військових та стратегічних об'єктів.

- проводити масові заходи (фестивалі, концерти тощо);
- екскурсії поблизу кордонів країн-агресорів
- відпочинок на сході України, особливо в прифронтовій зоні.
- поїздкт на території, які були під окупацією.

Деякі гірські маршрути, водойми та ліси в різних регіонах мають певні обмеження щодо відвідування.

Зараз в Україні немає абсолютно безпечних місць для відпочинку. Центральна та західна частини України якимось безпечніші. Але навіть у цих місцях існують певні обмеження, які залежать від регіону.

Характеристика безпеки туризму в різних регіонах України під час дії воєнного стану:

У Києві та Київській області заборонено відвідувати ліси та зелені зони за межами житлових масивів.

На Черкащині можна відпочивати біля водойм, але лише тих, які визначені МОЗ. Офіційно в місті Черкаси 5 пляжів: три муніципальних і два приватних. Але відвідування лісів суворо заборонено.

На Полтавщині заборонили відвідувати ліси. Плавання дозволено, але без водних засобів, якщо вони не є частиною спортивних змагань.

У Волинській області відвідування лісів повністю заборонено, оскільки вона межує з Білоруссю.

На Львівщині можна йти в ліс, але в'їзд туди транспортом заборонений. Винятком є лише випадки, коли транзитний маршрут пролягає через ліс або людина їде на велосипеді. Розпалювати вогонь можна лише у спеціально відведених місцях. Щодо водойм у Львівській області дозволено сплаватися на байдарках і катамаранах. Купатися можна лише на тих пляжах, які перевірені та рекомендовані Державною службою з надзвичайних ситуацій.

На Закарпатті можна ходити в ліси, але деякі маршрути для відвідування закриті. Особливо це стосується частини території Ужанського національного парку та Карпатського біосферного заповідника, що межує з іншими державами. Також заборонені польоти на одномоторних літаках.

В Івано-Франківській області люди можуть відвідати гори та ліси. Але на курорті Буковель заборонено їздити по лісах на джипах, квадроциклах, баггі та мотоциклах.

На Тернопільщині також дозволили відвідувати ліси, але розпалювати вогнище заборонено. Усі туристичні об'єкти працюють у звичному режимі та за затвердженими графіками. Для здійснення туристичної діяльності на водоймах області під час проведення масових заходів потрібен дозвіл обласної військової адміністрації. Заборони на відвідування лісів немає.

Усі туристичні об'єкти Вінницької області працюють у звичному режимі та за графіком. Туристичну діяльність дозволено на водоймах, крім місць, де є об'єкти критичної інфраструктури, а також у прикордонній зоні. Відвідування лісу заборонено.

На Рівненщині люди можуть ходити в ліси, але не скрізь. Заборонено відвідування північних районів шести територіальних громад: Локниці Заріченської Висоцької Миляцької Старосільської Березівської.

У Житомирській області дозволили збирати ягоди, гриби та лікарські рослини в лісах, за винятком території, яка розташована за 20 кілометрів від державного кордону України та тимчасово окупованих територій. Також заборонено відвідування заповідників області. Закриті водойми біля об'єктів критичної інфраструктури готові прийняти відпочиваючих. Серед закладів культури області діють лише ті, що мають обладнані навіси. Інші, які організують заходи онлайн або на виїзді.

На Хмельниччині всі туристичні об'єкти працюють у звичайному режимі та за затвердженими графіками. Відвідування лісів не заборонено, але є деякі обмеження: заборонено розводити вогнище, а також в'їзд до лісу на всіх видах транспорту, крім велосипеда.

у Чернівецькій області всі туристичні об'єкти працюють у звичайному режимі та за затвердженим графіком. Рішення про заборону відвідування лісів немає.

Основними правилами безпеки туризму в умовах воєнного стану є:

- Важливо заздалегідь уточнити, чи безпечно їхати в конкретні регіони, які місця можна відвідувати, а які заборонено.
- Перевірити наявність притулків за маршрутом вашої подорожі.
- Перед візитом важливо уточнити графік робіт на туристичному об'єкті.
- При плануванні туристичної поїздки важливо враховувати комендантську годину на території регіону. Туроператори та гіді повинні формувати маршрути з урахуванням розташування бомбосховищ завжди дотримуючись правил повітряної тривоги

Інформація про турфірму важлива для туристів, які подорожують за межі України. Згідно з частиною другою статті 36 Закону України "Про туризм" за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування

державної політики у сфері туризму і курортів, Кабінет Міністрів України може відкривати туристичні представництва за межами України. Порядок створення та ліквідації туристичних представництв визначається КМУ відповідно до міжнародних договорів України.

2.3 Організаційні аспекти забезпечення безпеки туристичних подорожей

Безпека туристичних подорожей завжди була однією з важливих умов їх організації та проведення. Коли є періоди з більшою небезпекою, кількість поїздок значно зменшується, а з іншого боку безпечні умови для подорожей сприяють їх зростанню. Зараз питання безпеки подорожей в центрі уваги тих, хто займається міжнародним туристичним співробітництвом.

COT вивчає та узагальнює міжнародний досвід розвитку заходів безпеки в туризмі. У Гаазькій декларації з туризму зазначено, що для нормального функціонування та розвитку туризму потрібна безпека для мандрівників та їх особистого майна, як національного, так і міжнародного. Це досягається шляхом розробки та впровадження стандартів безпеки подорожей, інформування та навчання громадськості та створення інституційної бази для вирішення проблем, пов'язаних з безпекою туристів.

Закон України "Про туризм" у розділі VIII гарантує безпечне перебування туристів на території України та зобов'язує органи влади та суб'єкти туристичної діяльності створювати заходи для безпеки туристів. Стаття 26 зокрема говорить: «Місцеві органи державної виконавчої влади у сфері туризму повинні розробляти та організовувати регіональні програми, які забезпечують захист і безпеку туристів, особливо в місцях туристичної діяльності. Суб'єкти туристичної діяльності повинні розробити конкретні заходи щодо забезпечення безпеки туристів та екскурсантів під час походів, змагань, запобігання травматизму, нещасних випадків і нести відповідальність за їх реалізацію» [1].

До переліку основних методів і цілей державного регулювання у сфері туризму входить також безпека туризму, захист законних прав та інтересів

туристів, інших суб'єктів туристичної діяльності та їх об'єднань, законних прав та інтересів власників або користувачів земельних ділянок, будівель і споруд. та структур.

Відповідно до Закону України "Про туризм" суб'єкти туристичної діяльності зобов'язані здійснювати заходи щодо забезпечення безпеки туристів.

Підготовка безпечних умов для перебування туристів, облаштування туристичних маршрутів, прогулянок та екскурсій, облаштування місць проведення змагань та забезпечення туристів справним спорядженням та інвентарем.

Важливе значення має навчання туриста способам запобігання і захисту від травм і нещасних випадків, навчання наданню першої допомоги, а також інформування про джерела небезпеки, які можуть виходити з характеру маршруту та поведінки самого туриста:

- контроль за підготовкою туристів до подорожі, походу, змагань та інших туристичних заходів
- допомога оперативними засобами туристам, які потрапили в біду, переміщення постраждалих
- розроблення та впровадження спеціальних вимог безпеки під час організації та проведення походів з автомобільного гірськолижного велосипедного водного мотоциклетного та спелеотуризму.

Туристичні агентства та підприємства відповідають за забезпечення безпеки туристичних поїздок як до, так і під час їх здійснення. До їх компетенції входить:.

Провідну роль у забезпеченні безпеки туристичних подорожей та під час їх здійснення належить туристичним фірмам і підприємствам. До їх компетенції входить:

- надання туристам інформації та інструктажу, а також будь-якої необхідної допомоги, якщо це необхідно.
- забезпечення дотримання правил техніки безпеки та інструкцій.

- захист відвідувачів і пропонування спеціальних заходів безпеки тощо.

Одним із способів гарантувати безпеку відвідувачів є вирішення питання туристичної освіти. Це основні способи вирішення цієї проблеми.

- 1) створення багатомовної інформаційної системи в туристичних дестинаціях.
- 2) ознайомлення з громадськістю знаків і символів, які відповідають загальноновизнаним міжнародним стандартам.
- 3) Працівники туристичних підприємств проходять спеціалізоване навчання.
- 4) розповсюдження мережею готельного кабельного телебачення навчальних відеороликів різними мовами тощо [2].

Мандрівники повинні знати та поважати нації та регіони, які вони відвідують, їхніх громадян, а також їхнє природне та культурне оточення. Відвідувачам забороняється приносити небезпечні матеріали, шкодити навколишньому середовищу або починати суперечки з місцевими жителями. Цьому може значно допомогти туристична освіта та обізнані мандрівники.

Як наслідок, одним із найважливіших елементів гарантування надання туристичних послуг є безпека. Кожна нація повинна розробляти та впроваджувати правила, що стосуються безпеки туризму, щоб гарантувати безпечне середовище для подорожей і сприяти зростанню туристичної галузі.

2.4 Вплив туристичної діяльності на стан охорони навколишнього середовища

Вплив людини на екосистеми є спільним для всіх частин індустрії туризму та видів туризму, що спостерігається в більшості туристичних місць. Туристичні місця різного рівня є об'єктами для екологічних досліджень. Фраза «туристичний напрямок» не надто довго існує в галузі туристичних досліджень. Деякі відомі роботи Лейпера, Купера та Флетчера пояснюють туристичні

напрямки та як їх класифікувати. У більш загальному плані туристичний напрямок означає територію, куди туристи прибувають і зупиняються. За визначенням Н. Лейпера, туристична дестинація – це конкретне місце прибуття туристів і розглядається як географічна категорія. Всесвітня туристична організація визначає туристичну дестинацію так: «Місце призначення — це фізичний простір, де турист перебуває принаймні один день. Він включає туристичні продукти, такі як послуги та пам'ятки, а також туристичні ресурси протягом часу перебування принаймні на один день. Цей простір має фізичні та адміністративні межі, які формують його форму управління, імідж та репутацію, які впливають на його конкурентоспроможність на ринку туризму». Варто згадати ґрунтовні праці вітчизняного вченого в цій галузі Т. Ткаченко Л. Дядечко А. Головчан С. Мельниченко Ю. Мальцева та ін Центр з усіма зручностями та послугами для задоволення різноманітних потреб туристів. На його думку, зараз це географічна зона з певними межами, яка може залучати та задовольняти запити широкої групи туристів[18].

У більшості сучасних уявлень туристична дестинація розглядається як економічна та соціально-економічна система, а також об'єкт інтегрованого управління. В її межах функціонують і об'єднуються всі елементи для надання туристичних послуг. Туристична дестинація постає саме як географічна одиниця, така як територія або об'єкт, обмежений певною територією, яка є місцем інтересу туристів, які є «туристичними дестинаціями», тоді як інші частини, такі як елементи туристичної інфраструктури, слід розглядати як «надбудову», повільно розкриваючи суть туристичний напрямок протягом свого еволюційного розвитку. Таким чином, туристична дестинація визначається як економіко-географічна категорія, де основою функціонування є територіальний ресурс з можливими проблемами природокористування, у тому числі екологічними. Навіть при широкому та детальному тлумаченні концепції туристичної дестинації екологічні аспекти оптимального функціонування залишаються поза увагою. Місце, куди їдуть туристи, з огляду на його

збалансоване зростання, є системою, яка є одночасно природною та створеною людиною, яка має рекреаційний характер. Від спеціалізації туристичної діяльності та факторів впливу на навколишнє середовище залежить його безпека для екології.

У контексті екологічного законодавства України безпека туристичних дестинацій – це стан навколишнього природного середовища на територіях прибуття туристів, який забезпечує запобігання несприятливій екологічній ситуації та ризику для здоров'я людей. Туристичну інфраструктуру можна охарактеризувати як створені людьми об'єкти, які можуть негативно впливати на середовище, куди приїжджають туристи. Зрозуміло, що ці об'єкти не завдають великої шкоди навколишньому середовищу, однак із зростанням попиту на екологічно чисте середовище цих територій виникає необхідність застосовувати механізми забезпечення екологічної безпеки в туристичних місцях.

Вплив туристичних дестинацій на навколишнє середовище зростає з розвитком індустрії і виникає необхідність узагальнення та систематизації механізму реалізації екологічної безпеки у сферах туристичної діяльності.

Регуляторні механізми використовуються для зменшення впливу на напрямки шляхом контролю пропускної спроможності території, встановлення обмежень і меж діяльності підприємств, що надають послуги туристам, шляхом встановлення екологічних нормативів гранично допустимих викидів і скидів у навколишнє середовище, а також процедур оцінки впливу на навколишнє середовище. туристичної діяльності[17].

Важливим фактором збалансованого розвитку туристичних територій є регулювання кількості туристів на території. Територіальні громади та природоохоронні структури, де розвивається туризм, можуть регулювати потоки туристів, а також пропонувати альтернативні варіанти маршрутів та кількісно оптимізувати туристичні потоки.

Питання занадто великої кількості туристів («надмірний туризм») необхідно враховувати при плануванні рекреаційних поселень. Це допоможе вирішити проблему надмірного туризму, яка в останні роки стала актуальною в

багатьох туристичних напрямках. Наприклад, 60% всієї готельної інфраструктури Івано-Франківської області знаходиться в одній територіальній громаді міста Яремче.

Відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» об'єкти туризму та рекреації належать до другої категорії об'єктів планованої діяльності, які можуть мати значний вплив на довкілля. Процедура ОВНС проводиться для великих туристичних об'єктів та інфраструктурних проєктів, а також для проєктів загальної інфраструктури. Однак менші об'єкти, такі як готельні комплекси до 50 номерів, не розглядаються, концентрація яких у певній зоні може мати великий вплив на навколишнє середовище.[17]

Екологічні стандарти однакові і необхідні для всіх об'єктів, включаючи туристичні підприємства, які здійснюють викиди та скиди. Відповідно до Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" у разі необхідності для місць відпочинку людей можуть встановлюватися більш жорсткі нормативи гранично допустимих рівнів забруднюючих речовин та інших шкідливих впливів на навколишнє природне середовище. Встановлення обмежень щодо впливу об'єктів туристичної індустрії на навколишнє середовище розглядається як ефективний спосіб забезпечення екологічної безпеки в туристичних напрямках, який базується на науці та контролюється.

Основними економічними механізмами забезпечення екологічної безпеки туристичної дестинації є матеріальне стимулювання, грошова винагорода, фінансова підтримка екологічних проєктів, збалансована податкова політика та порядок субсидування екопроєктів, пов'язаних з туризмом, а також система штрафів за порушення екологічного законодавства. Туристичні екоподатки та платежі – це податки, які сплачують туристи і ці суми використовуються для вирішення територіальних екологічних проблем. Ця практика широко поширена в найбільш екологічно чутливих туристичних напрямках у всьому світі, як-от так званий туристичний податок на дайвінг на Балеарських островах, який становить близько 2 Є. В Україні найпоширенішим економічним механізмом є практика накладення штрафів за порушення екологічного законодавства, але

застосування такий механізм для суб'єктів туристичної діяльності буде досить обмеженим.

Основним механізмом контролю за безпечністю туристичних місць для навколишнього середовища є дії, які контролюють діяльність суб'єктів туристичної діяльності у сфері безпеки навколишнього середовища в місцях відвідування туристів. Проведення екологічного аудиту є важливим інструментом для управління, яке полягає в документально підтвердженій, систематичній і періодичній оцінці, яка є об'єктивною щодо дотримання організацією правил, встановлених системою управління, обладнання, яке відповідає завданням щодо збереження навколишнього середовища, а також екологічної політики підприємств.[18]

У системі моніторингу навколишнього середовища можуть проводитися спостереження за параметрами та показниками забруднення для збалансованого розвитку територій. На першому етапі необхідно провести інвентаризацію основних туристичних ресурсів, визначити об'єкти для моніторингу, вибрати параметри оцінки та дотримуватися режиму. Під час прогнозування стану навколишнього середовища туристичних дестинацій виявляються можливі негативні тенденції в різних його аспектах, наприклад, підвищення функціональної небезпеки туристичного обладнання, погіршення екологічного стану територій, зниження привабливості туристичних об'єктів тощо. Усі ці процеси можуть призвести до деградації туристичних місць та зменшення потоку на туристів. Результати прогнозування можуть слугувати фактичною базою для створення заходів щодо управління станом навколишнього середовища для територій прибуття туристів. Державна система моніторингу України не створює окремої підсистеми для моніторингу туристичних місць, оскільки це вважається важливим для діяльності з охорони навколишнього середовища, однак національні парки, які є частиною територій, куди відвідують туристи, певною мірою здійснюють моніторинг деяких екологічних показників.

Основні добровільні способи переконатися, що туристичні напрямки є екологічно безпечними, базуються на процедурах, і вони повинні бути

добровільними для всіх людей, залучених до туристичного процесу, таких як суб'єкти туристичної діяльності, туристи, місцеве населення, місцева влада тощо. Це передбачає впровадження екологічного менеджменту в загальну структуру управління туристичними підприємствами, а також навчання туристів і місцевих жителів. Професійне управління навколишнім середовищем на підприємствах туристичної індустрії, особливо в закладах гостинності, зазвичай включає дії, які заощаджують енергію, зменшують використання води, мінімізують відходи та використовують екологічно чисті матеріали. Але нині ця «історія», здається, більше зосереджена на підвищенні престижу готелю, називаючи його екологічним, а не на реальному скороченні витрат на використання ресурсів.

Сертифікація – це процес перевірки та моніторингу для письмової сертифікації того, що комерційна діяльність, продукт, послуга чи система управління відповідають певним вимогам. У сфері екологічної сертифікації туристичних місць існує близько 30 систем екологічного маркування, серед яких популярні «Зелений ключ» і «Зелений шлях», призначені для місць розміщення, тоді як «Блакитний прапор» призначений для пляжів пристаней. В Україні розробили спосіб добровільної екологічної сертифікації садиб сільського туризму «Зелена садиба». Процедури сертифікації суб'єктів туристичної діяльності, включаючи екологічну сертифікацію, не є обов'язковими, але є добровільними. Багато готельєрів сприймають екологічну сертифікацію більше як іміджеву процедуру, а наявність екологічного сертифікату стає маркетинговою стратегією.

В освітньо-просвітницькій системі навчання туристів і місцевих жителів може відбуватися в різних формах. Це реалізація освітньої програми, соціальна реклама, друкована продукція, робота волонтерів тощо. Особливо актуальною ця діяльність стає під час організації екологічного туру, коли відвідуються природно-заповідні території[18].

Із засобів, що аналізуються в природоохоронній сфері, які можуть бути застосовані на територіях прибуття туристів, пропонуємо їх класифікувати на нормативно-господарський контроль та додаткові механізми забезпечення екологічної безпеки туристичних місць.

Таким чином, механізми, які були проаналізовані для забезпечення екологічної безпеки в туристичних напрямках, здебільшого мають нормативно-правову базу разом із процедурами для їх забезпечення. Їх комплексне застосування дозволить мінімізувати вплив об'єктів туристичної інфраструктури та потоків туристів на довкілля в цих місцях. Проблема полягає в тому, що сьогодні туризм в Україні не розглядається як потенційно шкідлива галузь для навколишнього середовища і не є об'єктом уваги з боку фахівців-природохоронців[18].

Частиною системи управління туристичними дестинаціями є практичне застосування механізмів забезпечення екологічної безпеки в районах прибуття туристів. Управління туристичними дестинаціями розглядається як реальна діяльність з регулювання цих місць відповідно до потреб економіки та туристів на основі об'єктивних законів природи та соціально-економічного розвитку. Успіх у проведенні управлінських дій, спрямованих на екологічну стійкість, визначається тим, наскільки добре функціонують туристичні напрямки, що означає позитивне зростання індустрії туризму та суміжних галузей, які уникають надмірного туризму, мають хороші екологічні умови в туристичних зонах і безпечне використання ресурсів для туристів.

Одним із викликів, з якими стикається туристичний сектор в Україні, є забезпечення належного екологічного стану територій туристичних дестинацій. Хороший екологічний стан територій, куди прибувають відвідувачі, розглядається як важливий фактор для розвитку промисловості та як цінний ресурс для туристів, попит на який, ймовірно, зростатиме під час екологічних криз і пандемій[17].

Відповідно до аналізу наукових публікацій у статті зроблено висновки про те, що проблема екологічних наслідків туристичної діяльності розглядається в

контексті сталого розвитку туризму та території прибуття. У статті узагальнено відомості про екологічні наслідки туристичної діяльності в Україні, які були зроблені науковцями, а також автором у співпраці з іншими вченими та самостійно, що дозволило підтримувати комплекс механізмів гарантування екологічної безпеки для місць прибуття туристів. У статті досліджено такі механізми, як нормативний економічний контроль та добровільність, які допоможуть забезпечити екологічну безпеку туристичних місць.

Рис.2.1 Механізми забезпечення екологічної безпеки територій туристичних дестинацій

Джерело: [17]

Перспективним науковим напрямом у сфері екологічної безпеки є наукове дослідження впливу техногенних навантажень на екосистеми туристичних дестинацій. Також вважаємо перспективним удосконалення існуючих алгоритмів, у тому числі нормативного характеру, для забезпечення належного екологічного стану зон прибуття туристів, а також їх застосування в окремих галузях туризму.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ

3.1. Страхування як один із шляхів вирішення проблем забезпечення безпеки туристичних подорожей

У статті 1 Закону України «Про страхування» зазначено, що страхування – це вид цивільно-правових відносин, що забезпечують захист майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), передбачених договором страхування або чинним законодавством. вартість коштів, створених шляхом сплати фізичними та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків і премій), плюс дохід, отриманий від цих коштів.

Страхування ризиків у сфері туризму регулюється Законом України «Про страхування» від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР та Законом України «Про туризм» від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР.

Закон «Про туризм» говорить, що туристичне страхування, яке включає медичне страхування та страхування від нещасних випадків, є необхідним і надається компаніями, які здійснюють туристичну діяльність на основі договорів зі страховиками. Туристи отримали право самостійно укладати договори такого страхування. У цій ситуації вони повинні заздалегідь підтвердити туроператору або турагенту наявність у них правильно оформленого договору страхування.

Туристи завжди були і залишаються потенційними клієнтами страхових компаній. Це тому, що страховий ризик - це подія, яка не визначається часом, незалежно від бажання туриста, є небезпечною та створює стимул для страхування. Під час подорожі туристи можуть зіткнутися з різними проблемами, тому вони повинні бути впевнені, що необхідна допомога на належному рівні буде надана вчасно. Ризики та небезпеки під час подорожі включають алергію, укуси отруйних комах і тварин, лавини, зсуви в горах, травми тощо.

Досить популярними стають екзотичний та екстремальний види туризму. Ці види туризму належать до групи підвищених туристичних ризиків. Поряд із традиційним спокійним пляжним відпочинком туристів більше приваблюють

савани та прерії, люди мандрують джунглями та пустелями сплавляються по гірських річках лазять по скелях займаються дайвінгом віндсерфінгом катаються на лижах «підкорюють» Північний полюс беруть участь у сафарі стрибають з парашутом і навіть літають на космічному кораблі (космічний туризм давно стала бажаною річчю серед західних багатіїв). Такі туристи, звичайно, належать до групи ризику. Тому питання безпеки та страхування дуже важливі для розвитку та функціонування туристичного бізнесу в цілому.

Відповідно до цього основним напрямком страхування в туризмі є страхування ризиків.

При цьому страховий випадок потребує додаткових фінансових витрат на надання різних видів допомоги та відповідних послуг. У цьому випадку туристам допомагає страхування, пропонуючи ряд послуг, які захищають сучасного мандрівника від усіх видів ризиків .

Страхування в туризмі – це система відносин між страховою компанією та особою, яка подорожує, з метою забезпечення захисту життя, здоров'я та майна під час туристичної подорожі. Страхові послуги на ринку туристів поділяються на такі групи:

- особисте страхування, яке включає страхування життя від нещасних випадків і медичне страхування
- страхування майна покриває особисті речі особи, яка подорожує, якщо станеться крадіжка, втрата, пограбування або пошкодження.
- страхування цивільно-правової відповідальності особи, яка виїжджає до третіх осіб.

Основну роль у страхуванні туристів, безсумнівно, відіграє самострахування, оскільки страхування від нещасних випадків та медичне страхування є обов'язковими та є частиною законодавства України для організації туристичної діяльності.

Страхування такого майна, як багажні вагони та цінне обладнання, часто купується додатково під час поїздки за кордон. Речі, які охоплюються страхуванням майна в туризмі, включають інтереси, пов'язані з втратою або

пошкодженням особистих речей мандрівників, які застраховані під час подорожі. Події, які покриваються, включають крадіжки, пошкодження або втрату особистих речей мандрівника. Туристичні компанії зазвичай надають це страхування завдяки угодам зі страховими компаніями. Зазвичай туристичні компанії підписують договори зі страховими компаніями про страхування мандрівників, встановлюючи суми страхування та страхові виплати, які визначають відсоток премій, що видаються посередникам після продажу полісів. Це оформляється агентською угодою, згідно з якою страховик зобов'язує туристичне агентство продавати поліси за фіксованою ціною, сплачуючи комісійні. Посередник утримує від 10 до 25 відсотків вартості премії. Відповідно до статті 16 Закону України «Про туризм» туристи мають право самостійно укладати договори такого страхування. У цьому випадку вони повинні заздалегідь підтвердити туроператору або агенту наявність правильно укладеного договору

Гаталяк О. М. та Стецький В. В. вважають, що страхування туристів належить до сфери цивільного права, оскільки страхування туризму – це послуга, яка в основному допомагає клієнту, а також страхові компанії разом із туристами укладають договори шляхом співпраці [2].

Страхування туристів містить наступні складові (таблиці 3.1.)

Таблиця 3.1-Складові туристичного страхування

Складова страхування у туризмі	Характеристика
Страхування внутрішнього туризму	Різноманітні програми страхування осіб, подорожуючих Україною
Страхування зарубіжного туризму	Страхування виїжджаючих за кордон людей та осіб, направлених у закордонні відрядження
Страхування іноземного туризму	Переважна більшість іноземців, що прибувають в Україну, вже мають страховий поліс, придбаний на батьківщині, тобто забезпечені страховим захистом. Але якщо за якихось причин поліс відсутній, іноземець має придбати страховий поліс при перетині державного кордону України.

Джерело: [21]

Обов'язкове страхування необхідно проводити в ситуаціях, коли це передбачено законодавством країни перебування. Наявність полісу медичного страхування при в'їзді в певні країни є обов'язковою умовою для отримання візи і, очевидно, стає терміновою. Через це страхування вважається одним із найприбутковіших видів бізнесу в багатьох країнах світу.

Все більше країн у Європі, особливо Австрія, Бельгія, Франція, Іспанія, вимагають від туристів мати медичне страхування з високим лімітом покриття на випадок, наприклад, від 30 до 50 тисяч доларів США.

Кожна країна має свої унікальні особливості. Отже, згідно з новими вимогами прикордонної служби Фінляндії, які були введені на початку 2002 року, кожен мандрівник повинен показати оригінал страхового полісу на пункті паспортного контролю. Його відсутність може стати основною перешкодою для в'їзду в країну.[32]

У міжнародній практиці двома формами страхових послуг для туристів є поширені компенсаційне та сервісне.

Страхування послуг – це різновид страхування, коли платежі не надаються готівкою, а натомість надходять як конкретна послуга або оплата за фактично надану послугу. Цей вид страхування пропонується деякими видами страхових компаній, що поєднують у собі функції страхування та обслуговування, або звичайними страховими компаніями, які працюють за договорами з компаніями-помічниками. Асистентські компанії - це ті, які допомагають організувати допомогу, як-от медичну, технічну та адміністративну підтримку для застрахованих людей протягом усього дня протягом року, коли відбувається страховий випадок.[45]

Асистентські роти отримали цілу мережу чергових пунктів і бюро. Вони розташовані в районах, на які поширюється дія страхового полісу. У разі настання страхового випадку клієнт турфірми (застрахована особа) телефонує до однієї з цих чергових. Контактні дані чергових пунктів вказані в страховому полісі або спеціальній картці. Черговий пункт швидко передає замовлення до найближчого до застрахованої особи бюро. Установа оперативно організовує

надання негайної допомоги застрахованій особі, яка є туристом. Зокрема, заклад забезпечує транспортом медичний заклад, передає туриста кваліфікованому медичному персоналу та здійснює контроль якості надання медичної допомоги.

Страховання відшкодування здебільшого стосується легких випадків захворювання, лікування якого недороге. Якщо при настанні страхового випадку турист самостійно купує необхідні ліки, то для отримання відшкодування за страховим полісом він повинен протягом 30 днів після повернення з подорожі надати в страхову компанію всі оригінали рахунків-довідок чеків, які підтверджують витрати. У цій ситуації відшкодування витрат відбувається лише за наявності у туриста страхового полісу. У разі відсутності у туриста страхового полісу всі витрати при настанні страхового випадку турист несе самостійно.

У багатьох країнах Європи створені спеціальні страхові фонди для туроператорів. Так, у Чехії, Німеччині та Швейцарії такі функції покладено на громадські об'єднання та організації за розпорядженням уряду. У Великобританії в Асоціацію британських туроператорів приймають тільки компанії, які мають хорошу репутацію, а перебування в АВТА стає гарантією надійності туристичної компанії.[23]

Діюча компанія повинна надати банківську гарантію в розмірі 50 тисяч фунтів стерлінгів, що становить близько 80 тисяч доларів США, і після цього додаткова сума повинна бути сплачена готівкою, як правило, не більше 1 відсотка від річного обороту компанії. Асоціація проводить щоквартальні перевірки балансу компанії, якщо є дефіцит капіталу, тоді вимоги до нього зростають, і вона повинна зробити додатковий внесок.

Світовий досвід показує, що в країнах зі стабільною системою страхового захисту забезпечується більш високий рівень стабільності репродуктивного процесу та гарантується високий рівень життя населення.

Використовуючи міжнародні стандарти та спираючись на світовий досвід, застосування страхування в туризмі є першочерговим завданням і потенційним шляхом для українських страхових ринків увійти до світової страхової спільноти. Важливо підкреслити, що це можливо лише враховуючи поточні

економічні та політичні особливості нашої країни разом із законодавчо сформованою та фінансово стабільною страховою базою. Концептуальна частина страхування залежатиме від економічної ситуації в країні та фінансової стійкості страховиків, що також визначатиме рівень державних гарантій поряд із індивідуальними страховиками. Крім того, страхова компанія може мати вирішальне значення у здійсненні реформ, оскільки зазвичай страховик знає як сильні, так і слабкі сторони клієнтів, а також має певний досвід щодо ринкових трансформацій.

3.2. Використання інновацій в забезпеченні безпеки туристичних подорожей

Проблема забезпечення безпеки туризму стосується багатьох державних органів. Тому головна роль у цьому процесі належить органу, який має координувати роботу між усіма центральними органами виконавчої влади, діяльність яких пов'язана з вирішенням проблем безпеки туризму. Але зараз ця функція не покладена ні на Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, яке опікується регулюванням туристичної галузі, ні на Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.

Передача повноважень у сфері туризму Міністерству культури України узгоджується з міжнародно-правовими актами та не суперечить подальшій оптимізації системи органів виконавчої влади. Тому для уніфікації змісту регіональних програм захисту та безпеки туристів та організації контролю за їх виконанням пропонуємо розробити Методичні рекомендації щодо підготовки регіональних програм.

Необхідно визначити завдання, функції та повноваження місцевого органу державної виконавчої влади щодо забезпечення безпеки туризму з урахуванням особливостей конкретного регіону в положеннях про управління туризмом, а також у регіональних програмах розвитку туризму. Для уніфікації змісту регіональної програми забезпечення захисту і безпеки туристів та організації

контролю за її виконанням розробити Методичні рекомендації щодо складання регіональної програми забезпечення безпеки туризму.

Для розробки системи превентивних заходів та уникнення факторів, що впливають на безпеку туризму, пропонується з урахуванням досвіду США та Німеччини створити класифікатор факторів ризику та типів небезпек нещасних випадків у всіх видах туризму; знайти небезпечні для подорожей країни світу та створити загальнодержавну інформаційно-пошукову систему «Турист», де систематично відображатиметься та оновлюватиметься вся офіційна інформація щодо правового забезпечення надзвичайних ситуацій туристичної галузі, перелік країн, ризикованих для подорожей тощо. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Враховуючи досвід Європейського Союзу, необхідно поєднати інтереси державних структур та приватного сектору у відновленні туристичної інфраструктури та залученні для цього інвестицій.

Наступним напрямком розвитку системи безпеки туризму є оновлена версія державних стандартів надання туристичних послуг з урахуванням вимог провідних країн світу. До цієї роботи залучаються провідні спеціалісти різних міністерств, які постійно стикаються з: розробкою заходів щодо підвищення безпеки на підприємствах, установах, організаціях; забезпечення охорони громадського порядку та безпеки; попередження та ліквідація надзвичайних ситуацій; узагальнення інформаційно-аналітичних даних тощо.

На основі досвіду Всесвітньої туристичної організації необхідно створити Комітет з якості туристичних послуг, до складу якого увійдуть представники регіональних та місцевих органів влади.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Питання безпеки в туризмі є дуже важливими для забезпечення сталого розвитку цього сектора, який відіграє ключову роль у світовій економіці. У нашому дослідженні ми зосередилися на трьох основних аспектах: теоретичні основи безпеки туристів, сучасний стан безпеки в міжнародному туризмі та перспективи і шляхи вирішення проблем безпеки.

Визначення «безпеки» може означати формувальну динамічну філософську політичну економічну соціальну правову освітню та духовну систему для забезпечення відсутності небезпеки чи ризику. Безпека – це стан, коли нікому і нічому не загрожує. Безпека індустрії туризму є комплексним поняттям з багатьма взаємозалежними та взаємопов'язаними факторами.

У сучасній туристичній діяльності все більшої актуальності набувають соціальні та інформаційні проблеми безпеки туризму. Через це важливим завданням економічних досліджень безпеки туризму є встановлення їх теоретико-методичних засад переважно у визначенні ключових понять і структурних особливостей.

Основними факторами, які загрожують безпеці в туризмі, є ризик травми, вплив на навколишнє середовище, пожежна небезпека, біологічні ефекти, психофізіологічні навантаження, небезпечна радіація, хімічні ефекти, транспортування, підвищена запиленість і газове забруднення, специфічні фактори ризику. До специфічних загроз безпеці туризму відносять загрози особистій безпеці туристів, загрози безпеці підприємницької діяльності в туристичній сфері, загрози безпеці праці в туристичній сфері, а також загрози безпеці місцевого населення, що включає стан його санітарно-епідеміологічного благополуччя. Також існує загроза екологічній, соціальній та державній безпеці в туристичній сфері.

Провідної туристичної країни показує, що активна діяльність держави, спрямована на створення сприятливих умов для розвитку туризму та формування

законодавчої та нормативної бази, яка забезпечує сприятливі економічні умови для розвитку туризму, сприяє ефективному зростанню туристичної галузі.

Сьогодні безпека туризму має ґрунтуватися на ретельно продуманій цілеспрямованій комплексній системі заходів, спрямованих на створення умов, за яких не міг би статися будь-який інцидент за участю туриста.

Безпека туризму поділяється на кілька рівнів, починаючи з безпеки розміщення та транспортних засобів, готельно-рекреаційних комплексів, туристичних центрів, а також країни в цілому.

Одним із головних завдань сучасної цивілізації є забезпечення безпечного та комфортного відпочинку кожного в будь-якій країні.

Отже, для забезпечення безпеки туристичної сфери в країнах з високим рівнем небезпеки необхідно:

- створити ефективні способи захисту прав і законних інтересів туристів.
- налагодити постачання якісних безпечних і доступних послуг для індустрії туризму та надати громадянам посильну допомогу у використанні їхніх прав і свобод під час подорожі.
- забезпечити підтримання громадської та державної безпеки, захист навколишнього середовища та захист туристичного сектору від наслідків природних, антропогенних, а також соціальних загроз, включаючи адміністративні чи кримінальні правопорушення, протиправні посягання організованої злочинності, міжнародний та етнічний тероризм.

Безпека туристів потребує комплексного підходу, який передбачає координацію зусиль між державними та приватними структурами, які впроваджують нові технології, розвивають сталий туризм та співпрацюють на міжнародному рівні. Тільки спільними зусиллями ми зможемо створити безпечне та комфортне середовище для туристів, яке сприятиме зростанню туристичного сектору та зміцненню економік країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугера О. І. Забезпечення безпеки туризму в умовах цифровізації: кримінологічний аспект. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки. 2022. Т. 33(72), № 3. С. 34-38.
2. Воробйова О. А. Екологічна безпека як складова сталого розвитку рекреаційнотуристичних територій. Сталый розвиток та екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях : матеріали Третьої Всеукр. наук.-практ. конф. (Бахчисарай, 15-16 вер. 2011 р.). Сімферополь : Фенікс, 2011. С. 46-48.
3. Гальків Л. І. Етнічний туризм як інструмент забезпечення економічної безпеки туристичного підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 3(1). С. 18-21.
4. Гаращук О. Формування тренда еколого-безпечного соціального середовища – важливої складової сталого розвитку (на прикладі туризму) Вісник економіки. 2021. Вип. 2. С. 26-38.
5. Голод А. П. Безпека дестинацій міжнародного туризму в умовах глобальних загроз Причорноморські економічні студії. 2021.- Вип. 72(2). С. 57-62.
6. Голод А. П. Безпека туризму як об'єкт регіональних економічних досліджень Інноваційна економіка. 2014. № 4. С. 190-194.
7. Голод А. П. Екологічна безпека туризму в регіоні: суть та шляхи забезпечення Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.3. С. 84-88.
8. Гостюк В. І. Проблеми правового регулювання безпеки туризму. Європейські перспективи. 2014. № 6. С. 162-167.
9. Гуменюк В. В. Економічна безпека курортно-рекреаційного туризму Ефективна економіка. № 5. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_5_15

10. Давиденко Н.В., Шацька З.Я. Особливості та проблеми розвитку світового туризму Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Домінанти соціально-економічного розвитку України в умовах інноваційного типу прогресу». 16 березня 2020 р. Київ, КНУТД. С. 193-196.
11. Демчук В. С. Дайджест опитувань U-Report: III квартал 2023 р. (внутрішній туризм, радіаційна та ядерна безпека, фінансова грамотність) /Український соціум. 2023. № 3. С. 137-145.
12. Денисенко М.П., Шацька З.Я., Захарченко О.О. Заходи активізації інноваційного розвитку вітчизняних туристичних підприємств (на прикладі ТОВ «Агентство «Pan Ukraine»). Причорноморські економічні студії. 2019. №45. с. 61-67.
13. Денисенко М.П., Шацька З.Я., Олексієнко О.О. Особливості формування інвестиційної стратегії туристичного підприємства. Ефективна економіка. 2019. №11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7468> DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.1
14. Заваріка Г. М. Суспільно-географічне дослідження безпеки туризму в умовах глобалізації і конфліктів Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Географічні науки. 2018. Вип. 9. С. 45-50.
15. Ілляшенко О. В. Фінансово-аналітична складова економічної безпеки підприємств сфери туризму та готельно-ресторанної справи Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки. 2023. Т. 2. С. 39-43.
16. Інноваційний дизайн фінансово-управлінського обліку та впливу міграції населення на розвиток агропідприємств в умовах безпекових та інформаційних Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2023. Т. 5 (52). С. 481-493.
17. Караван Ю.В. Екологічні аспекти сталого розвитку туризму: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія розвитку туризму у 21 ст. у контексті вирішення глобальних проблем сучасності. Львів 28.5.2014 р.- Львів:ЛІЕТ, 2014.- С.265-271.

18. Качинський А. Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення. К.: НІСД, 2001. – 312 с.
19. Кирилюк І. М. Безпекові аспекти розвитку туризму в умовах пандемії COVID-19 Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2021. Вип. 17(2). С. 178-189.
20. Козловський Є. В. Загальні питання безпеки та страхування у сфері туризму Питання культурології. 2013. Вип. 29. С. 67-74.
21. Корж Н. В. Формування системи економічної безпеки індустрії туризму як складової сталого розвитку туризму в Україні. Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки. 2011. № 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2011_2_24
22. Кривокульська Н. Удосконалення інституційних основ управління регіональним розвитком туризму та рекреації через здійснення управлінням ДСНС України в Тернопільській області функціональної діяльності щодо забезпечення безпеки екосистеми Галицький економічний вісник. 2015. №2. С. 40-49.
23. Криволапов Е. А. Модель формування професійної компетентності з безпеки туризму у майбутніх фахівців туристичної галузі Молодий вчений. 2018. № 4.2. С. 134-137.
24. Криволапов Е. А. Теоретичні аспекти забезпечення безпеки сфери туризму в Географія та туризм. 2021. Вип. 63. С. 25-30.
25. Куценко В. І. Екологічна безпека - передумова розвитку індустрії Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки. 2010. № 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_1_15
26. Марценюк Л. В. Оцінювання запровадження безпечного виду туризму – караванінгу в Україні Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 4. С. 362-367.
27. Наумік-Гладка К. Г. Розвиток безпеки міжнародної підприємницької діяльності та івент-туризму в умовах цифрових технологій та

- психологізації Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки. 2020. № 5. С. 28–37.
28. Нестерова К. С. Вплив фактору безпеки на стійкий розвиток міжнародного туризму Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки. 2018. № 6. С. 66-71.
29. Пажих К. Безпека в туризмі, як детермінанта розвитку сучасного туризму Науковий вісник Чернівецького університету. Географія. 2010- Вип. 519-520. С. 90-92.
30. Притуленко А.В., Шацька З.Я. Туристична галузь України в період євроінтеграції: соціально-економічний аспект Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Домінанти соціально-економічного розвитку України в умовах інноваційного типу прогресу». 16 березня 2020 р. Київ, КНУТД. с. 453-455.
31. Пузирьова П. В. Інноваційні стратегії формування та розвитку конкурентоспроможної діяльності страхових компаній у сфері міжнародного та національного Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 6 жовтня 2023 року. Київ : КНУТД, 2023. С. 54-55.
32. Пузирьова П. В. Основи управління фінансово-економічною безпекою підприємств в сучасних умовах Світ економічної науки : збірник тез доповідей за матеріалами міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування, м. Тернопіль, 30 жовтня 2019 року. – Вип. 17. Тернопіль : ФО-П Шпак В. Б., 2019. С. 31-33.
33. Пузирьова П. В. Основні положення розробки і реалізації фінансової стратегії суб'єктів бізнесу в умовах сталого розвитку Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects : the 9th International scientific and practical conference, Berlin, Germany, February 20-22, 2022. – MDPC Publishing, Germany, February, 2022. P. 385-391.

34. Пузирьова П. В. Розвиток стратегічного партнерства на основі створення інноваційної бізнес-моделі повоєнного розвитку туризму в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2022. № 8 (254). С. 39-48.
35. Пузирьова П. В. Фінансова безпека підприємства, як фактор зміцнення його майбутнього розвитку. Проблеми та перспективи розвитку регіональної ринкової економіки: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів, молодих учених та науковців, м. Кременчук, 12-14 травня 2011 року. Т. 4. Кременчук : КІ ДУЕП ім. Альфреда Нобеля, 2011. С.5-7.
36. Пузирьова П. В. Фінансово-економічна безпека, як фактор забезпечення розвитку підприємств. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів і права : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 12 липня 2019 року. У 2 ч. Ч. 2. Полтава : ЦФЕНД, 2019. С. 61-62.
37. Пузирьова П. В. Формування механізму економічної безпеки підприємств у фокусі інноваційного стратегічного розвитку. Управління бізнес-процесами та технологічними інноваціями в сучасних умовах та в післявоєнний період Management of business processes and technological innovations in the current context and in the post-war period : збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 10-11 жовтня 2023 року. Ч. 2. Київ : НТУ, 2023. С. 140-143.
38. Пузирьова П. В. Формування механізму економічної безпеки підприємств у фокусі інноваційного стратегічного розвитку. Управління бізнес-процесами та технологічними інноваціями в сучасних умовах та в післявоєнний період = Management of business processes and technological innovations in the current context and in the post-war period : збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 10-11 жовтня 2023 року. Ч. 2. Київ : НТУ, 2023. С. 140-143.

- 39.Сливенко В. А. Вирішення проблем безпеки в туризмі шляхом страхування Ефективна економіка. 2014. № 3. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_3_26
- 40.Сливенко В. А. Інноваційні підходи до вирішення проблем безпеки в туризмі Вісник Дніпропетровського університету. Сер. : Менеджмент інновацій. - 2013. Т. 21, вип. 2. С. 44-49.
- 41.Ткач В. О. Сутність і специфіка економічної безпеки в індустрії туризму Український журнал прикладної економіки. 2019. Т. 4, № 3. С. 33-38.
- 42.Хомин О. Й. Проблеми розвитку туризму контексті забезпечення економічної безпеки Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. 2012. Вип. 6. С. 439-441.
- 43.Чередниченко О. Ю. Створення дієвої системи безпеки туризму, як одна із основних умов підвищення конкурентоспроможності туристичної галузі України Вісник економіки транспорту і промисловості. 2016.- № 55. С. 144-150.
- 44.Чорненький В. Забезпечення безпеки у сфері туризму: адміністративно-правовий вимір. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Юридичні науки. 2018. № 902. С. 93-98.
- 45.Шамрай В. О. Правовий статус міжнародних організацій у сфері безпеки туризму Університетські наукові записки. 2013. № 4. С. 425-430.
- 46.Шарко В. В. Екологічна безпека як невід'ємна складова розвитку Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2014. Вип. 6(4). С. 113-116.
- 47.UN WTO: Tourism Industry 2019. [Електронний ресурс].-2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.reportlinker.com/report/search?dates=1y&keywords=Tourism%20Industry%202019&mode=public>